

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA EKONOMICKÁ

Bakalářská práce

Postoj „nových“ členů EU k euru

Attitude of the „new“ EU members towards the Euro

Petr Beran

Plzeň 2012

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

„Postoj „nových“ členů EU k euru“

vypracoval samostatně pod odborným dohledem vedoucího bakalářské za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

V Plzni, dne .....

.....

podpis autora

Poděkování

Rád bych poděkoval vedoucímu této bakalářské práce Ing. Vendule Mašátové, Ph. D. za cenné rady, připomínky a především za velké množství času, který věnovala mně i této práci, protože právě díky ní jsem se dokázal dostat až na konec.

Obsah

Úvod.....	7
1 Historie evropské měnové integrace, Euro, ERM II a Maastrichtská konvergenční kritéria	8
1.1 První stadium	8
1.2 Druhé stadium, Evropský měnový systém.....	10
1.3 Třetí stadium.....	11
1.4 Euro	13
1.5 ERM II	14
1.6 Maastrichtská konvergenční kritéria.....	15
1.6.1 Měnová kritéria	15
1.6.2 Fiskální kritéria	15
2 Rozdělení nových členů do skupin.....	17
2.1 Státy platící eurem	17
2.1.1 Slovinsko	17
2.1.2 Kypr a Malta	18
2.1.3 Slovensko	19
2.1.4 Estonsko.....	20
2.2 Státy podporující přijetí eura	21
2.2.1 Polsko.....	21
2.2.2 Litva	22
2.2.3 Lotyšsko	22
2.2.4 Rumunsko	23
2.3 Státy odmítající v současnosti přijetí eura.....	23
2.3.1 Bulharsko	23
2.3.2 Maďarsko	24
2.3.3 Česká republika	24

3 Další předpokládaný postup.....	25
3.1 Postoj obyvatelstva v zemích neplatících eurem.....	25
3.2 Situace jižní Evropy.....	28
3.2.1 Portugalsko	29
3.2.2 Itálie.....	29
3.2.3 Španělsko	30
3.2.4 Řecko a možné scénáře dalšího vývoje.....	31
3.3 Plnění vstupních podmínek	34
3.3.1 Fiskální kritéria	34
3.3.2 Měnová kritéria.....	36
3.4 Nejpravděpodobnější scénář	39
4 Česká republika a euro.....	42
4.1 Vstup ČR do Evropské unie	42
4.1.1 Období před vstupem do Evropské unie	42
4.1.2 Období po vstupu ČR do Evropské unie.....	44
4.2 Postoj parlamentních stran a vlády ČR k euru	44
4.2.1 Vyjádření stran k otázce eura.....	44
4.2.2 Přehled volebních programů.....	46
4.2.3 Postoj vlády ČR.....	48
4.3 Postoj obyvatelstva ČR k euru	49
4.4 Postoj ČNB	50
4.5 Přínosy a náklady přijetí eura v ČR.....	52
4.5.1 Přímé přínosy ze zavedení společné měny	52
4.5.2 Přímé náklady ze zavedení společné měny.....	53
4.5.3 Nepřímé přínosy a náklady ze zavedení společné měny	55
4.6 Důvody odmítání eura v ČR	55

5 Závěr.....	59
--------------	----

Úvod

Tato bakalářská práce se zabývá rozšiřováním eurozóny o další členy a postojem „nových“ členských zemí Evropské unie k euru. Evropská unie je útvar, který vznikl na území Evropy od druhé světové války a jeho integrace ještě není u konce. Evropská unie se stala vážným hráčem na poli hospodářském, politickém i diplomatickém. Svým členům přináší mnoho výhod, ale také mnoho povinností a závazků, které ze stále užší a užší integrace vyplývají.

Evropa byla po staletí postihována mnoha válkami a vnitřními problémy. Až hrůzy druhé světové války přiměly evropské politiky k zamyšlení a k vytvoření společenství, která zaručovala mír. Mezi tato společenství patří i Evropská unie, která má velký podíl na tom, že Evropa zažívá historicky nejdéle trvající mír na svém území. Nemalým úspěchem je životní úroveň, které se ve státech Evropské unie dokázalo dosáhnout.

Pro vytvoření této práce jsem se rozhodl, neboť Evropská unie byla zasažena globální hospodářskou a finanční krizí a stojí na křižovatce, zda integrační proces zrychlit nebo zpomalit a zda rozšířit unii o další členy nebo naopak snížit tento počet. Navíc se Evropa ocitá i v dluhové krizi a projekt eura stojí před velmi těžkou zkouškou.

Předložená práce si klade za cíl zmapovat situaci „nových“ členů evropské unie, tedy států přistupujících od roku 2004, a nastolit další možný scénář rozšiřování měnové unie. Detailně popisuje hospodářské výsledky těchto zemí a názory na společnou měnu. Kromě těchto úkolů je cílem také se podrobněji seznámit se situací České republiky a popsat hlavní důvody odmítání eura Českou republikou.

Na začátku práce najdeme historický přehled evropské měnové integrace. V další části následuje rozdělení „nových“ členů evropské unie do skupin a přepokládaný scénář rozšiřování měnové unie. Poslední část se zabývá postojem České republiky a klady a zápory, které by přijetí eura přineslo.

1 Historie evropské měnové integrace, Euro, ERM II a Maastrichtská konvergenční kritéria

1.1 První stadium

Počátky evropské měnové integrace [1] mapujeme od ukončení druhé světové války. Právě konec druhé světové války a její devastující dopady na Evropu přispěly ke smělým integračním ambicím a plánům. Integrační plány se nevyhnuly ani měnové oblasti, kde se spolupráce měla dostat až k bodu vytvoření jednotné evropské měny. Integrace se však nacházela na samém počátku a první větší neúspěchy zapříčinily, že se od projektu zavedení jednotné evropské měny upustilo a jeho místo nahradila fragmentace monetárních režimů. Situace nebyla optimální, ale poměrně dlouhou dobu chyběl jednotící princip, který by dal měnové integraci nový impuls. První stadium trvá až do roku 1979, kdy svoji činnost zahájil Evropský měnový systém, který dokázal dosáhnout požadovaného zvratu.

Kritická reflexe zlatého standardu

V březnu roku 1957 vzniklo podepsáním Římské smlouvy Evropské hospodářské společenství, které tvořilo šest západoevropských zemí. Patřily mezi ně Belgie, Francie, Itálie, Lucembursko, Nizozemsko a Spolková republika Německo. Toto uskupení zaměřilo největší úsilí ke zformování celní unie a společné zemědělské politiky. Otázky měnové integrace se pohybovaly v rovině výzev a snah o pochopení společného zájmu větší měnové integrace. Jednou z příčin přesunu evropské měnové integrace na okraj zájmu byla jistě i širší snaha o vybudování stabilního měnového řádu v celosvětovém měřítku.

Děsivé zážitky druhé světové války přispěly k vytvoření tzv. brettonwoodských institucí, a to Mezinárodního měnového fondu a Mezinárodní banky pro obnovu a rozvoj. Tyto instituce měly za úkol zabránit fatálním selháním hospodářských politik meziválečného období. Bylo zapotřebí zavést jasná pravidla do oblasti kurzových záležitostí. Východiskem reformních názorů se stalo kurzové paradigma vládnoucí v období mezi dvěma světovými válkami, které usilovalo o návrat k režimu zlatého standardu. Tento návrat však nemohl být úspěšný, neboť se ukázalo, že zlatý standard sebou přináší příliš mnoho rizik a nátlaků na přizpůsobení, které suverénní státy nejsou schopné akceptovat.

Brettonwoodská hra

Po neúspěchu modifikace zlatého standardu a pokusy s plovoucími kurzy ještě v meziválečném období se uzavírají brettonwoodské dohody. Autoři si i díky zkušenostem z minulosti uvědomovali, že je potřeba se vyvarovat dvěma extrémům, tj. naprosté rigiditě kurzových režimů a ohraničení neomezené autonomie kurzových změn. Cílem tedy bylo nalézt řešení, které se neblížilo ani strnulé pevnosti, ale ani k nekontrolované pružnosti kurzového pohybu.

Jednání přinesla výsledek v podobě tzv. pevných, avšak přizpůsobitelných kurzů. V praxi převzala povinnosti zlatého standardu pouze jedna měna, americký dolar, a ostatní měny na ni byly pevným kurzem navázány. Na rozdíl od zlatého standardu ovšem bylo umožněno v případě deficitů platebních bilancí přistoupit k devalvaci. Na druhé straně země s přebytkovou platební bilancí byly tlačeny k revalvaci. Na to dohlížel Mezinárodní měnový fond, který vše reguloval svými instrumenty.

Wernerův plán

V šedesátých letech minulého století si „římská šestka“ udržovala vysoká tempa růstu za přispění stále větší integrace. To lákalo další země přistoupit do Evropského hospodářského společenství a prohlubovalo diskuzi o měnové unii. K rozhybání této diskuze přispěl i fakt, že se ve druhé polovině 60. let objevily jisté kurzové turbulence a brettonwoodská dohoda dostávala první rány.

V době růstu se jako velice lákavé zdálo být prohloubení integrace až k měnové unii. Avšak nikdo se nezabýval tím, co přijde, až se tempa růstu zpomalí, ba dokonce úplně zastaví. Po několika neúspěšných plánech na vytvoření hospodářské a měnové unie byla pověřena skupina expertů v čele s Pierrem Wernerem k nastolení pracovní mapy, která by EHS (Evropské hospodářské společenství) dovedla k EMU (Hospodářská a měnová unie).

V březnu 1971 byla Wernerova zpráva s několika úpravami přijata a započaly inicializační práce na vytvoření EMU. V říjnu roku 1972 byl projekt EMU potvrzen všemi členskými státy EHS a třemi dalšími zeměmi, Dánskem, Velkou Británií a Irskem, o které se mělo EHS rozšířit od 1. ledna 1973. Cestu k EMU si ovšem členské státy představovaly různě. Po několika neúspěšných námětech a plánech tak ambiciózní projekt EMU získal jen minimální

oporu v nových institucích, které by dohlížely a angažovaly se ve prospěch měnové unie. Neustavení takovéto silné instituce bylo později vyhodnoceno jako závažná chyba.

Konec brettonwoodského systému

Pád brettonwoodského systému byl zapříčiněn působením tzv. neudržitelné trojice, mezi jejíž členy patří liberalizované kapitálové toky, režim pevného kurzu a jednotlivé hospodářské politiky. Vlastní zánik brettonwoodského systému proběhl v několika etapách. V srpnu roku 1971 přistoupila americká administrativa k pozastavení směnitelnosti amerického dolaru za zlato kvůli trvajícímú náporu na zlaté americké rezervy. V prosinci téhož roku došlo k uzavření tzv. Washingtonské dohody, která modifkovala kurzové uspořádání. Ani tato dohoda však nezastavila obrovský odliv dolaru, a proto v únoru 1973 byla provedena devalvace dolaru a o měsíc později dokonce přechod dolaru na volné plování.

Systém pevných, avšak plovoucích kurzů, tedy definitivně skončil na globální úrovni, v Evropě však přetrval ve zmenšené verzi. Nejprve formou měnového hada a poté v již respektované struktuře Evropského měnového systému. Roky hada jsou poznamenány vysokými inflacemi v evropských zemích, včetně Společenství, a mohlo by se tedy zdát, jak dokládá Marjolinova zpráva, že se jednalo o velký omyl. Avšak instrumenty, které byly v této době odzkoušeny a uplatňovány na měnovou politiku, se později staly nástroji úspěšné integrace. K vysokým inflacím se přidala i stagnace hospodářského růstu, označována jako stagflace, a nestabilita měnových kurzů. To vše vyústilo v zahájení činnosti již zmíněného Evropského měnového systému v březnu roku 1979.

1.2 Druhé stadium, Evropský měnový systém

Vznik Evropského měnového systému [1] je milníkem, kterým začíná druhé stadium. Jeho vzniku předcházelo několik neúspěšných plánů, které však zanechaly své fragmenty v později vzniklém Evropském měnovém systému. Mezi nejznámější neúspěšné plány patřily Fourcadeův plán, Duisenbergův plán, Jenkinsova iniciativa a Manifest ke Dni všech svatých. Neutěšená situace a nezdary vedly ke společné iniciativě německého kancléře Helmuta Schmidta a francouzského prezidenta Valéryho Giscarda d'Estaing k vytvoření Evropského měnového systému. Hlavním znakem tohoto systému se stala evropská měnová jednotka

(ECU), která nahradila dříve zavedenou evropskou účetní jednotku. Historie Evropského měnového systému čítá téměř dvacet let a lze rozdělit do čtyř etap.

Úvodní etapou je období regulovaných parit. Hlavním znakem je návrat k pevným, avšak přizpůsobitelným kurzům. Toto stadium trvalo osm let, od března 1979 do ledna 1987. V této době proběhlo několik přestavení parit za pomoci dlouhých jednání Společenství a přistoupení k mnoha kompromisům.

Následovalo období kvazi-měnové unie, které trvalo do srpna 1992. Těchto šest let se vyznačuje vynecháním potřeby představovat parity a vyřazením kurzového nástroje z aktivní činnosti. Z toho tedy vzniká označení kvazi-měnová unie, neboť se chovala jako neformální měnová unie. Tato úspěšná politika byla výrazně podpořena stálým snižováním a sbližováním inflací.

V letech 1992 – 1993 nastává turbulentní období, které vyvolá hlubokou krizi evropského měnového systému. Mnoho měn se ocitlo mimo flukтуаční pásma, což vedlo k jejich kontroverznímu rozšíření. Tento krok vyřadil některé atributy evropského měnového systému, neboť široká flukтуаční pásma dovoľovala volné plování kurzů. Až začátkem roku 1994 se objevily první náznaky zklidnění, ale definitivní utišení situace nastalo až v březnu 1995 po devalvaci španělské pesety a portugalského escuda.

1.3 Třetí stadium

Třetí stadium zahrnuje časové období po skončení krize Evropského měnového systému až po vznik evropské měnové unie dne 1. 1. 1999. Toto datum je úředně bráno jako vznik Hospodářské a měnové unie [1]. Ta se však plnohodnotnou stala až o tři roky později, kdy začaly obíhat nové evropské mince a bankovky.

Maastrichtská smlouva a měnová unie

Pro vznik maastrichtské smlouvy je důležitý již okamžik jedenáctého přestavení parit v roce 1987. Po tomto úkonu začalo sílit pnutí mezi státy Společenství a na jednací stůl se vrátila myšlenka měnové unie, ve které spatřovaly výhody všechny státy Společenství vyjma Velké Británie, která však osamocena nemohla cestu k měnové unii již zastavit. V červnu 1988 na

zasedání Evropské rady v Hannoveru byla pověřena pracovní skupina v čele s Jacquesem Delorsem vypracováním zprávy o podobě evropské měnové unie a cestě k ní.

Závěr byl znám v dubnu 1989 jako Delorsova zpráva, která stejně jako dřívější Wernerova zpráva zdůrazňovala, že cesta k měnové unii musí jít ruku v ruce s pokrokem při vytváření hospodářské unie. Výrazně se však lišila v institucionálním zázemí, které Delorsova zpráva považovala za nezbytné. Dále také nastiňovala cestu k evropské měnové unii rozvrženou do tří stadií, tj. zahájit přípravné kroky, přijmout nezbytnou legislativu a ustavit Evropský systém centrálních bank se zastřešující Evropskou centrální bankou, zúžením až konečnému odstranění flukтуаčních pásem a nakonec zafixování kurzů členských měn a převzetí kontroly nad monetární politikou Společenství Evropským systémem centrálních bank. Delorsova zpráva se stala vodítkem, jak dojít k měnové unii. Státy Společenství s kroky souhlasily, ale již se lišily v konkrétních krocích užší integrace.

Následovalo několik zasedání Evropských rad a dlouhá jednání za účelem nalezení kompromisů. Mnoho se jich podařilo nalézt, ale některá závažná rozhodnutí byla přijata až na závěrečném summitu v Maastrichtu. Nakonec po všech peripetiích ve vyjednávání se podařilo nalézt shodu na textu mezivládní smlouvy, která měla posunout Společenství do hospodářské a měnové unie.

Oficiální název dokumentu zněl Smlouva o Evropské unii, známá jako Maastrichtská smlouva, a jeho finální podoba byla ustanovena právě v Maastrichtu v prosinci 1991. Ke slavnostnímu podepsání došlo v únoru 1992 a účinnosti smlouva nabyla v listopadu 1993 po složitém ratifikačním procesu, kdy např. v Dánsku smlouva na první pokus neprošla. Dokument obsahoval časový harmonogram, stanovil konvergenční kritéria nutná ke splnění pro vstup do měnové unie, o které členové Společenství museli usilovat, vyjma Dánska a Velké Británie, a jasně zakotvil institucionální podobu měnové unie. Uzavřená dohoda byla nesporným úspěchem, ale cesta k měnové unii byla ještě dlouhá a Společenství se nevyhnulo několika krizím.

Po překonání vleklé a již zmíněné krize ze začátku 90. let se vytvoření měnové unie jevílo jako nevyhnutelné. Otázky však vznikaly nad tím, kolik členů Společenství bude mít možnost přistoupit do měnové unie a kolik jich naopak podobně jako Velká Británie projekt odmítne. V maastrichtské smlouvě bylo stanoveno mezní datum vzniku měnové unie, a to na začátek

roku 1999, bez ohledu na počet členů plnících maastrichtská kritéria. Mnoho členů Společenství však k otázce jednotné měny přistoupilo jako k věci prestiže a ostatní si nechtěli nechat uniknout šanci být také u zrodu společné měny.

O připravenosti členů vypracovala Evropská komise a Evropský měnový institut zprávu v březnu 1998. Státy se snažily k požadovaným hodnotám kritérií přiblížit a také svůj úkol v drtivé většině splnily. Velké problémy s plněním mělo Řecko, irská libra musela být jako jediná v historii ERM (mechanismus měnových kurzů) revalvována, a celkem jedenáct zemí nesplňovalo podmínku podílu vládního dluhu na HDP (hrubý domácí produkt). Nutná byla také podmínka přijetí evropského práva. V hodnotící zprávě se dočteme, že kromě Dánska, Švédska a Velké Británie byla potřebná legislativa všemi státy přijata.

Mezi zakládající členy se nemohly počítat Velká Británie a Dánsko, které měly vyjednanou vyvazovací doložku a také Řecko a Švédsko, které nesplnily nutné podmínky. Ostatních jedenáct zemí získalo doporučení pro členství v měnové unii. Mezi tyto země patřily Belgie, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Německo Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko a Španělsko.

Dne 1. června 1998 tak Evropský systém centrálních bank v čele s Evropskou centrální bankou oficiálně zahájil svoji činnost a byla vytvořena měnová unie nazývaná eurozóna. Společnou měnou se stalo euro, avšak po dobu následujících tří let si státy zachovaly své měny se všemi jejich standartními funkcemi, euro fungovalo pouze v bezhotovostní formě. Po tříleté lhůtě došlo k výměně národního oběživa za eurové. Tato výměna měla probíhat postupně v období tzv. duální cirkulace a vyhrazeno na ni bylo maximálně půl roku. V praxi ovšem i díky pečlivé přípravě proběhla výměna velmi hladce a rychle a období duální cirkulace bylo zkráceno na dva měsíce. Společenství tedy definitivně dosáhlo na další integrační stupeň, a to měnovou unii.

1.4 Euro

Dne 1. ledna 1999 se měnová unie stala realitou, společnou měnu v pravém slova smyslu však postrádala. Maastrichtská smlouva takovému uspořádání vnímala jako přechodné a počítala s tím, že měnová unie bude dokončována jednotnou sadou bankovek a mincí. V té době se však o společné měně nemluvilo jako o euru, nýbrž se předpokládalo, že tuto významnou roli

převezme v tehdejší době úspěšná košová měna ECU. Otázkou tedy je, proč zvítězilo euro [1] a nikoliv ECU.

Odpověď je třeba hledat především v postoji Německa, které v polovině roku 1995 zahájilo kampaň za volbu jiného názvu pro budoucí společnou měnu. Pojem ECU se prý stal pro Německo synonymem slabé měny, která vůči německé marce ztratila za dobu své existence přibližně 40 % své hodnoty. Jako protinávrh bylo poprvé zmíněno euro. Z počátku ne jako označení samostatné měny, ale jako název virtuální peněžní jednotky, jejímž fyzickým hostitelem by byly stávající národní peníze. Jinými slovy to znamená, že v Německu by obíhaly prostřednictvím marek euro-marky, ve Francii prostřednictvím franků euro-franky, v Itálii prostřednictvím lir euro-liry apod., přičemž národní peněžní jednotky by byly svázány pevnými přepočítacími poměry. Z uvedené vize se však ujalo pouze pojmenování euro, nikoli podkladová konstrukce, která by podle mnohých kritiků byla vnímána jako projev nedostatečné vůle usilovat o společnou měnu v pravém slova smyslu. Tečku za hledáním názvu učinilo v prosinci 1995 zasedání evropské rady v Madridu, kde bylo přijato rozhodnutí, že společná měna se bude ve všech jazycích nazývat jednotně – euro. Ministři Rady Ecofin později pro dílčí jednotku eura zvolili pojmenování cent.

1.5 ERM II

Mechanismus směnných kurzů ERM II [1] je hlavní součástí integrace členských zemí EU (Evropská unie) do eurozóny. Účast v ERM II je pro členské země EU, které dosud nezavedly společnou měnu dobrovolná, vyjma zemí, které si vyjednaly trvalou výjimku z neúčasti v měnové integraci. Členský stát, který se ERM II neúčastní od začátku, se do něj může kdykoliv zapojit. V nástupnickém mechanismu ERM II již není na rozdíl od původního mechanismu ERM paritní mřížka, která je nahrazena tzv. „hub – and – spokes“ přístupem, který činí euro středem celého kurzového systému. Na společnou měnu jsou pak zafixovány měny členských zemí mechanismu ERM II. Mechanismus je tak bilaterálním kurzovým systémem.

Přítomnost v ERM II souvisí s plněním kurzového konvergenčního kritéria. Země zapojené do ERM II zafixují v době vstupu do tohoto mechanismu svou měnu vůči euru, přičemž flukтуаční pásmo je stanoveno na $\pm 15\%$. Jiné režimy měnového kurzu než fixní nejsou s fungováním ERM II slučitelné. Členství v ERM II ještě nezajišťuje plnění kurzového

konvergenčního kritéria. Centrální banka země může mít zájem být členem ERM II (např. z důvodu získání kurzové stability), ale nemusí mít v plánu po dvou letech členství v ERM II přijmout euro. V dnešní době jsou členy ERM II Dánsko, Lotyšsko a Litva.

1.6 Maastrichtská konvergenční kritéria

Kritéria nominální konvergence, která byla formulována v protokolu přidruženém ke Smlouvě o Evropské unii podepsané v roce 1992 v nizozemském Maastrichtu, představují soubor ukazatelů, jejichž splnění a dodržení po stanovenou referenční dobu opravňuje uchazečský stát přijmout jednotnou měnu. Maastrichtská konvergenční kritéria [1] obsahují tři měnová a dvě fiskální kritéria, jejichž naplnění po stanovenou dobu indikuje splnění formálních podmínek připravenosti kandidátských zemí stát se členy eurozóny.

1.6.1 Měnová kritéria

Prvním kritériem je kritérium inflace. Členský stát vykazuje dlouhodobě udržitelnou cenovou stabilitu a průměrnou míru inflace, sledovanou během jednoho roku před šetřením, která nepřekračuje o více než 1,5 procentního bodu míru inflace těch – nanejvýš tří – členských států, které dosáhly nejlepších výsledků v oblasti cenové stability.

Druhé měnové kritérium se týká stability měnového kurzu. Členský stát dodržuje normální rozpětí stanovená mechanismem směnných kurzů Evropského měnového systému bez značeného napětí během alespoň dvou posledních let před šetřením. Zejména v tomto období nedevaluje bilaterální směnný kurz své měny vůči měně kteréhokoli jiného členského státu z vlastní iniciativy.

Poslední měnové kritérium se zaměřuje na dlouhodobé úrokové sazby. V průběhu jednoho roku před šetřením průměrná dlouhodobá nominální úroková míra členského státu nepřekračuje o více než dva procentní body úrokovou míru těch – nanejvýš tří – členských zemí, které dosáhly nejlepších výsledků v oblasti cenové stability.

1.6.2 Fiskální kritéria

Jedná se o kritéria státního deficitu a vládního dluhu. Rozpočtový deficit v členské zemi nepřekračuje o více než 3 % HDP (s výjimkou těch případů, kdy buď podstatně klesl, nebo se

neustále snižoval, až se přiblížil hranici 3 % HDP, anebo kdy překročení bylo pouze výjimečné a blízko doporučené hodnotě).

Veřejný dluh členské země nepřekračuje 60 % HDP (s výjimkou případů, kdy se dostatečně snižuje a blíží doporučené hodnotě).

2 Rozdělení nových členů do skupin

V této kapitole se budu zabývat rozdělením států do skupin podle jejich postoje k euru. Nové členy Evropské unie jsem rozdělil do tří skupin. První skupinu tvoří státy, které již přijaly euro, ve druhé skupině se nacházejí státy, které podporují přijetí eura a poslední skupinu tvoří země, které v současnosti nemají stanovený termín přijetí společné měny a ani nečiní aktivní kroky ke stanovení tohoto data.

2.1 Státy platící eurem

V první skupině se nachází státy, které již euro přijaly. Patří sem Slovensko, Slovinsko, Malta, Kypr a Estonsko. Prvním státem z nových členů Evropské unie, který se k měnové unii přidal, bylo Slovinsko. Stalo se tak 1. ledna 2007. Na den přesně o rok později došlo k rozšíření o Kypr a Maltu. V roce 2009 také 1. ledna přistoupilo Slovensko a zatím posledním členem eurozóny se stalo Estonsko přistupující 1. ledna 2011.

2.1.1 Slovinsko

Prvním státem z nových členů Evropské unie, který přijal euro, bylo Slovinsko. Dne 2. března 2005 zažádalo o posouzení své konvergence a ve Slovinsku tak započal proces vstupu do HMU. Slovinci vykazovali velmi dobré parametry v případě samotného plnění konvergenčních kritérií. V době podání žádosti drželo Slovinsko deficit rozpočtu k HDP na hranici 1,8 % a celkový veřejný dluh k HDP byl ve výši 29,1 %. Ani v otázce měnových kritérií neměla země problém a dostala doporučení pro vstup do HMU. Rada ECOFIN tedy nakonec rozhodla o přijetí Slovinska do HMU. Stalo se tak 1. ledna 2007 a HMU se rozrostla na třináct států.

Slovinsko se stalo první postkomunistickou zemí, které přijalo euro a více než dvě třetiny obyvatel při tomto přechodu novou měnu podporovaly. V roce 2009 však Slovinsko zasáhla hospodářská krize, která znamenala 8% propad HDP. Z tohoto oslabení ekonomiky se Slovinsko nikdy pořádně nevzpamatovalo a dnes čelí velkému ohrožení ekonomiky. V zemi roste deficit a stagnuje spotřeba. V současné době se hovoří o tom, že Slovinsko by se dokonce mohlo stát další zemí, která požádá o mezinárodní finanční pomoc. Všechny tyto problémy vedou ke slabé podpoře eura, ačkoliv euro rozhodně není tím nejhlavnějším viníkem současné situace Slovinska.

2.1.2 Kypr a Malta

Dalšími státy z nových členů EU, které přijaly euro, se staly Kypr a Malta. Obě tyto země se dohodly na koordinovaném postupu připojování k HMU. [35] Kypr podal žádost o posouzení 13. února 2007 a Malta jej následovala o třináct dní později. Obě tyto země jsou kompaktní z ekonomického i politického hlediska a zároveň se Slovinskem tvoří trojlístek nejvyspělejších nových členů Evropské unie. Jedná se o malé, otevřené ekonomiky s rozvinutým obchodním a finančním sektorem. Ekonomická vyspělost vychází z dlouhodobé existence tržní ekonomiky, stabilní demokracie a silně zakotvených administrativních struktur. Země jsou i silněji navázány na EU, jelikož asociační dohody mezi nimi a Společenstvím byly uzavřeny již na začátku sedmdesátých let. Tyto státy jižní Evropy si zvolily strategii co nejrychlejšího přijetí eura, a tedy hned po přistoupení do EU vstoupit také do ERM II. Obě země nakonec dostaly doporučení pro přijetí do HMU, nicméně hodnocení Kypru a Malty se lišila.

Díky vhodně zvolené měnové politice neměly problém s měnovými kritérii, ale horší situace nastala v případě fiskálních kritérií. Kypr sice překročil hranici veřejného dluhu o 5,3 %, ovšem Komise ocenila trend snižování schodku a předpokládala snížení deficitu pod hranici 60 % v období několika let, a proto Komise nakonec prohlásila i kritérium dluhu za splněné. Dnes již víme, že Kypr se pod hranici 60 % veřejného dluhu k HDP už nikdy nedostal.

Malta se potýkala ještě s většími problémy. Veřejný dluh dosahoval 66,5 %, tedy překročení hranice o 6,5 %. Navíc Evropská centrální banka upozornila na jednorázová opatření ke snížení rozpočtového deficitu a také byla pesimistická k reálnému snížení veřejného zadlužení a ke zlepšení stavu veřejných financí. Problematickým se stal i zákon o maltské centrální bance. I přes tyto výtky nakonec Komise doporučila vstup Malty do HMU. Rada ECOFIN potvrdila původní stanoviska Komise a k 1. lednu 2008 se HMU rozšířila o Maltu a Kypr.

Na Kypru a na Maltě mělo euro před přijetím jen velmi malou podporu. Kypr je malý konzervativní stát, který má velmi blízko k Řecku a neblahé zkušenosti s řeckým zdražováním a technickými problémy vedly ke spíše odmítavému postoji. Podobný postoj zastávali i Maltané, a tak se obě země uchýlily ke komunikačním kampaním, které měly za úkol obyvatele těchto ostrovů naplno informovat o euru a zvýšit jeho popularitu.

Kypřané zaměřili svou pozornost především na malé a střední podniky, venkovské oblasti a zranitelné skupiny. Kampaň se zabývala především harmonogramem přechodu na euro, výhodami eura, směnným kurzem a také vyvrácením obav z neoprávněného navýšení cen. Tato kampaň přinesla výsledky a drtivá většina Kypřanů byla o euru velmi dobře informována.

Na Maltě zvolili cestu dokonce několikafázové kampaně. Zpočátku šlo především o dobré informování o euru, dále o vyzdvižení jeho výhod a nakonec o představení praktických hledisek přechodu na euro. Hlavním úkolem kampaně bylo vyvrátit obavy z nekalých praktik přechodu na euro. Tato dlouhá a intenzivní kampaň přinesla stejně jako na Kypru velmi dobré výsledky. Opět drtivá většina obyvatel se cítila o euru dobře informována a počáteční velmi nízká podpora eura se rapidně zvýšila.

V současné době je podpora eura na Kypru na velmi nízké úrovni, a to především kvůli dluhové krizi a také příkladu Řecka, které se potýká s velkými problémy popsány v kapitole 3.2.4. Kypr navíc jako pátá země eurozóny požádal o mezinárodní finanční pomoc a bez cizí pomoci se již dnes neobejde.

Jiná ekonomická situace je na Maltě. Maltskou ekonomiku táhnou přímé zahraniční investice, které láká především stabilní makroekonomické prostředí, fungující veřejná správa a příhodné podnikatelské klima. Právě díky těmto investicím se podařilo v zemi udržet hospodářský růst kolem 1,5 % v roce 2011 a také nezaměstnanost se nacházela na nízkých 6,5 %. Bez přítomnosti eura by zahraniční investice neplynuly do zdejší ekonomiky v takovém množství, což si Maltěané velmi dobře uvědomují a euro i přes jeho velké problémy stále podporují.

2.1.3 Slovensko

Slovensko přijalo euro 1. ledna 2009 a stalo se tak šestnáctým členem eurozóny. Ještě před vstupem do Evropské unie v roce 2004 byla schválena Strategie přijetí eura ve Slovenské republice. Hlavním cílem bylo zavést euro co nejdříve po splnění maastrichtských kritérií. Přechod na euro se považoval za přínosný jak pro obyvatele, tak pro podniky. V roce 2004 bylo stanoveno cílové datum přijetí, již zmíněný 1. leden 2009.

Po splnění maastrichtských kritérií došlo k zapojení Slovenska do měnové unie a to v období, kdy svět zasáhla hospodářská recese. Právě tato recese zapříčinila, že bezprostřední dopady zavedení eura nebyly tak efektivní, jak se očekávalo. Nespornou výhodou se stala stabilita měnového kurzu a potenciál pro vyšší hospodářský růst. Další přínos nalezneme ve vnímání rizikivosti Slovenské republiky, kdy ratingové agentury přidělily Slovensku nejvyšší hodnocení v regionu. Zavedení eura na Slovensku nenaplnilo obavy ze znehodnocení důchodů a úspor a nevedlo ani k neodůvodněnému zvyšování cen. Celková inflace byla dokonce nižší než v ostatních zemích eurozóny. Nevýhodou se stalo dočasné zhoršení cenové konkurenceschopnosti.

Z přijetí eura těžily především podniky. Zjednodušeně lze říct, že čím větší podnik a čím více angažován v zahraničním obchodě, tím větší přínosy mu euro přinášelo. Pro menší podniky a obyvatelstvo se výhody projeví až v dlouhodobém horizontu. I přesto drtivá většina obyvatel byla spokojena s přechodem na euro a vnímala ho jako plynulý a hladký. Dnes dochází stejně jako v celé Evropě ke snížení spokojenosti s eurem a to především kvůli penězům, které se Slovensko zavázalo přispívat do záchranného fondu EFSF (Evropský fond finanční stability). V nedávno proběhlých volbách zvítězila levicová strana SMER Roberta Fica, která svůj program označuje jako proevropský a přispívání do záchranného fondu EFSF vždy podporovala. Vzhledem k jasnému vítězství této strany se dá po další čtyři roky očekávat podpora eura od slovenské vlády.

2.1.4 Estonsko

Zatím posledním státem, který přijal euro, se stalo Estonsko. Společnou měnou se zde začalo platit od 1. ledna 2011 a Estonsko rozšířilo eurozónu jako sedmnáctý člen. V této pobaltské zemi byla společnost názorově rozdělena už v době přijímání eura, neboť eurozónu naplno prožívala svoji dluhovou krizi. Přesto se Estonsko rozhodlo přijmout euro a dodnes si tento svůj krok pochvaluje.

Estonsko společně s Lucemburskem jsou jedinými státy eurozóny, které dodržují obě fiskální maastrichtská kritéria. Estonsko prošlo mnoha reformami a škrty, i z důvodu možnosti přijmout euro, a nyní vyzývá Evropskou unii, aby držela reformní proud a bojovala s dluhovou krizí.

Hlavním důvodem přijetí eura v Estonsku byla snaha ukončit spekulace o devalvaci, snížit úrokové míry a podpořit investice. Celkově se měla také posílit estonská ekonomika. Obavy naopak panovaly nad hrozící inflací. Estonská vláda sice vedla kampaně za udržení cen, ale ty nebyly považovány za zdařilé. Společná měna v Estonsku nakonec přinesla očekávané výhody a inflaci se podařilo udržet také v rozumné míře a rozhodnutí přijmout eura tedy lze zatím z krátkodobého pohledu považovat za přínosné.

2.2 Státy podporující přijetí eura

V této skupině se nacházejí státy, jejichž vlády přijetí eura podporují a činí kroky potřebné ke vstupu do eurozóny. Jedná se především o stabilizaci veřejných financí a snahy začít plnit kritéria pro vstup. Země také spojuje opatrnost, s kterou k přijetí eura přistupují. Chtějí vyčkat, jak se vyvine situace v eurozóně a také mít záruky, že rozpočtová pravidla budou v eurozóně dodržována všemi členy.

2.2.1 Polsko

Jedním ze států, který usiloval o přijetí eura, bylo Polsko. V roce 2008 dokonce vytvořilo Cestovní mapu přijetí eura v Polsku, která rozdělovala přechod na euro do čtyř etap. Polsko mělo přijmout euro 1. ledna 2012. Ovšem nástup hospodářské a finanční krize zapříčinil odložení plánu přijetí. Již v roce 2009 se nekonal plánovaný vstup do mechanismu ERM II a celý plán se odkládal.

Polsko přestalo plnit maastrichtská konvergenční kritéria a vstup do eurozóny nebyl možný ani technicky. Přesto se Polsko eura nevzdalo. Liberálně – konzervativní vláda vedená Donaldem Tuskem vyjadřovala euru podporu a chtěla se podílet i na záchraně předlužených zemí. Přijetí eura zůstalo strategickým cílem země a jednou z priorit. V Polsku podporuje přijetí eura především podnikatelský sektor a také experti národní banky se domnívají, že by přineslo pozitivní vývoj. Naopak většina obyvatelstva je proti přijetí a myslí si, že by společná měna jejich ekonomiku poškodila.

Polsko se tedy stále staví na stranu příznivců eura, ačkoliv odhodlání přijmout euro ochablo. Vystupuje jako stát, kterému na euru záleží a připojilo se i k fiskálnímu paktu. Přijetí je závislé především na úspěšnosti reforem, které mají stabilizovat veřejné finance. Přechod na společnou měnu však nelze čekat dříve než v roce 2016, neboť v dnešním parlamentu Polska

mají odpůrci eura více než třetinu hlasů a nelze tedy čekat, že by se podařilo prosadit potřebný ústavní zákon.

2.2.2 Litva

Litva po vstupu do Evropské unie přijala strategii, která počítala s co nejbližším vstupem do HMU. Země okamžitě vstoupila do mechanismu směnných kurzů ERM II a po nutném dvouletém přechodném období podala 16. března 2006 žádost o posouzení své konvergence. Konvergenční zpráva uznala pokrok u čtyř z pěti kritérií, která Litva bez problémů splnila, ale u kritéria cenové stability překročila povolenou míru inflace o jednu desetinu. Navíc prognóza dalšího vývoje inflace byla nepříznivá, a proto Evropská komise doporučila na podmínkách Litvy nic neměnit a ponechat ji statut země, která zatím stojí mimo HMU.

Nepříznivá prognóza ve vývoji inflace se potvrdila. V Litvě inflace od roku 2005 strmě stoupala, až v roce 2008 dosáhla hranice 11,1 %. V důsledku hospodářské krize navíc Litva přestala plnit i další kritéria a vstup do eurozóny musela tedy výrazně oddálit. Přesto se plánu na přijetí eura nevzdala i přes nepříznivou situaci eurozóny o euro stále usiluje. Nedílnou součástí je stabilizace veřejných financí, které zatím nejsou v pořádku. Litva i přesto směle hovoří o přechodu na společnou měnu v roce 2014 až 2015, věří ve vyřešení problémů eurozóny a chce se stát dalším státem platící eurem.

2.2.3 Lotyšsko

Dalším státem, který se chystá přijmout euro je Lotyšsko. Země vstoupila do mechanismu ERM II již 2. května 2005 a připravovala se na přijetí eura. Krize platební bilance poznamenala v roce 2008 chování dlouhodobých úrokových sazeb a Lotyšsko bylo nuceno požádat o zahraniční pomoc. Tato pobaltská země uzavřela nápravný program s MMF a EU, který úspěšně dokončila v lednu 2012, aniž by vyčerpala celou přislíbenou částku. To kladně zapůsobilo na zahraniční investory a na strmý pokles dlouhodobých úrokových sazeb.

Navzdory krizi eurozóny Lotyšsko považuje společnou měnu za bezpečnější než ponechání si vlastní měny. Euro by mělo snížit riziko z vývoje směnných kurzů, snížit úrokové sazby a posílit stabilitu finančního sektoru. Lotyšsko by chtělo zavést společnou měnu v roce 2014. Nutností je potřeba snížit míru inflace a také dlouhodobé úrokové sazby. Lotyšsko ovšem úspěšně zvládlo reformy vedoucí ke stabilizaci veřejných financí a míra inflace i dlouhodobé

úrokové sazby by se mělo podařit snížit. Konvergenční zprávy zatím hodnotí podmínky pro přijetí jako nesplněné, konstatují ale, že v blízké nebo střednědobé budoucnosti by mohly být splněny a Lotyšsku by pak nic nebránilo v rozhodnutí přijmout euro.

2.2.4 Rumunsko

Rumunsko patří společně s Bulharskem k nejmladším státům Evropské unie. Při svém vstupu v roce 2007 se zavázalo přijmout euro a stanovilo termín přijetí na rok 2014. Globální ekonomická krize zasáhla ovšem Rumunsko velmi silně a země přijala zahraniční pomoc. Země začala plnit stabilizační program a přes bolestivá opatření se podařilo fiskálně konsolidovat a ochránit finanční sektor. Rumunsko posunulo přijetí eura pouze na rok 2015, vytvořilo konvergenční program a drží se svého strategického cíle přijmout euro. V současnosti Rumunsko tedy má stanovený termín, nicméně stále vyčkává a je opatrné vzhledem k situaci v eurozóně. Na přijetí se však připravuje a to především snahou plnit maastrichtská konvergenční kritéria.

2.3 Státy odmítající v současnosti přijetí eura

Poslední skupinu tvoří státy, jejichž vlády s přijetím eura nespěchají, ba dokonce jako v případě Maďarska euro úplně odmítají. Zaměřují se především na stabilizaci veřejných financí. Vlády konkrétní datum přijetí eura nemají stanovené a do konce svých funkčních období to ani neplánují. Společným rysem je také přesvědčení, že národní měna je v současnosti lepším platidlem než jednotná měna a přechod na euro by byl příliš nákladný.

2.3.1 Bulharsko

Druhý balkánský stát v Evropské unii Bulharsko zatím přijetí eura neplánuje. Země po vstupu do eurozóny deklarovala zájem přijmout euro, konkrétní kroky však nepodnikla a v dubnu 2010 kvůli skrytému deficitu oddálila i svůj záměr vstoupit do mechanismu ERM II, čímž dala najevo odsunutí přijetí společné měny. V současné době Bulhaři euro odmítají a chtějí si prozatím zachovat vlastní měnu. Převažují především obavy ze zdražování. Nicméně si uvědomují, že přijetí eura jednou přijde, dříve jak po roce 2015 to ovšem velmi pravděpodobně nebude.

2.3.2 Maďarsko

Jedním ze států, které zatím nepřijal euro a v nejbližší době se na to ani nechystá, je Maďarsko. Ovšem v roce 2009 se Maďarsko připravovalo na přechod na společnou měnu. Maďarsko postihly ekonomické problémy ještě před vypuknutím krize a forint patřil k nejvíce oslabujícím měnám. Země měla také vysoký podíl úvěrů v zahraničních měnách. Po zveřejnění problémů maďarské ekonomiky investoři tyto peníze stáhli z tamějšího trhu a potřebná tak byla finanční pomoc ze strany MMF a EU. Maďarsko v této době usilovalo o co nejrychlejší přijetí eura, neboť očekávalo, že společná měna by pomohla k oživení důvěry u investorů a snížení zranitelnosti země vůči externím šokům. Země však neplnila kritéria pro přijetí a rychlý přechod na euro tedy nebyl možný.

Maďarsko muselo nastolit přísná úsporná opatření, která ovšem skutečně vedla ke snížení deficitu. V roce 2010 se očekávalo v případě udržení trendu snižování deficitu přijetí eura v Maďarsku v roce 2014. V parlamentních volbách v dubnu 2010 však zvítězil Viktor Orbán se svojí národně a pravicově orientovanou stranou a jeho vláda získala ústavní většinu. Tato vláda euro jednoznačně odmítá, podporuje vlastní měnu forint a je více než jasné, že v jejím funkčním období euro přijato nebude, ba dokonce nebudou učiněny ani kroky, které by k přechodu na euro vedly.

2.3.3 Česká republika

Mezi země, které v současnosti neplánují přijetí eura, patří také Česká republika. Postoj české veřejnosti, vlády a ČNB k euru je detailněji popsán v další části této bakalářské práce.

3 Další předpokládaný postup

Tato kapitola se zabývá dalším předpokládaným postupem v rozšiřování evropské měnové unie a také popisuje, jak jednotlivé státy plní konvergenční kritéria. Obsahuje také poznatky z rozsáhlého průzkumu obyvatelstva, který ukazuje postoj občanů k euru v jednotlivých zemích. Dále je zde také popsán stav ekonomik států jižní Evropy, neboť vývoj v této části kontinentu bude mít vliv na další směřování eurozóny.

3.1 Postoj obyvatelstva v zemích neplaticích eurem

Sedm států, mezi které patří Česká republika, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Polsko, Rumunsko a Bulharsko, používá stále svoji národní měnu. Všechny tyto země se však zavázaly k přijetí eura vstupem do Evropské unie, to znamená, že žádná z nich si nevyjednala podmínku zajišťující ponechání vlastní měny. V roce 2009 byl proveden rozsáhlý průzkum veřejného mínění v Evropské unii, který ukázal názory a postoje na hospodářskou a měnovou krizi a také na roli eura v těchto krizích dle odpovědí občanů Evropské unie. Průzkum pod názvem „Europeans and the Economic Crisis“ [4] provedlo generální ředitelství Evropské komise pro komunikaci a odpovídalo v něm přes dvacet osm tisíc Evropanů. Vzhledem ke stáří výzkumu lze nyní očekávat mírné odchylky v názorech občanů a to především v nižší podpoře eura, které dnes čelí velkým tlakům. Nicméně průzkum jasně ukazuje názory již po vypuknutí krize a lze očekávat, že by se zásadně nezměnily.

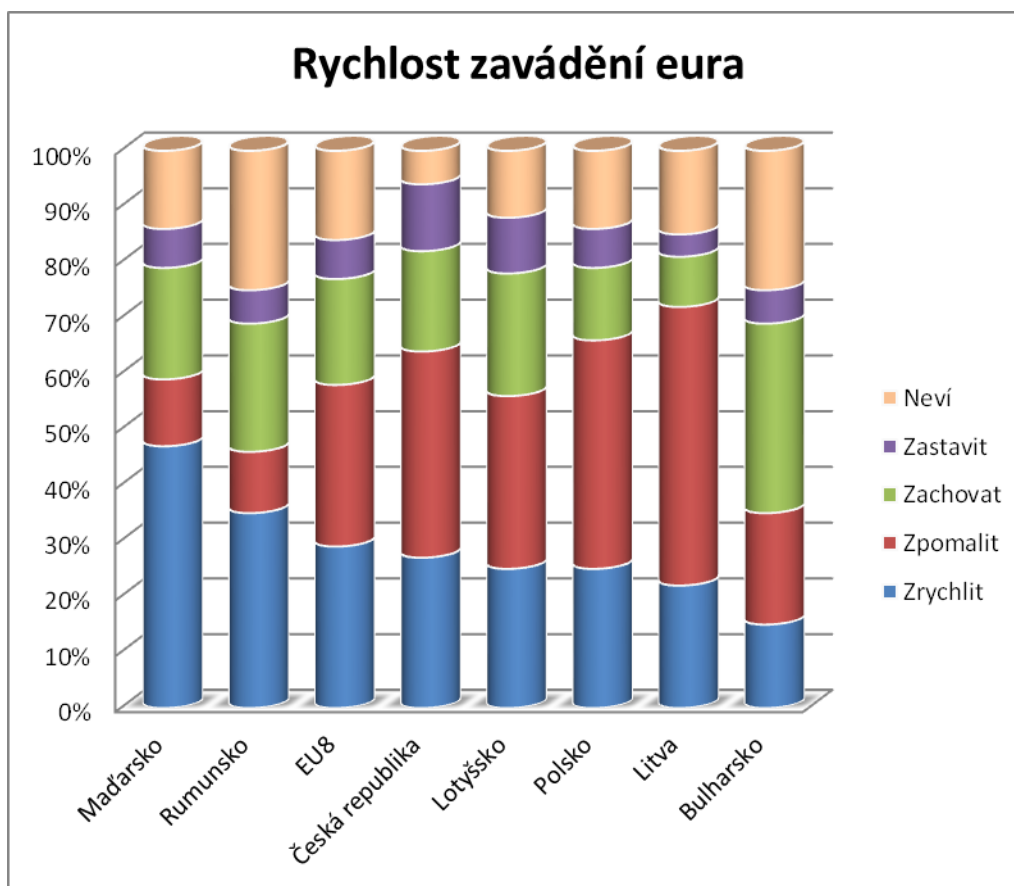
Odpovědi občanů Evropské unie se velmi lišily v jednotlivých státech a nebyla nouze ani o velké výchylky od evropského průměru. Z rozsáhlé studie vybereme několik grafů, které nastíní postoj zemí k euru a pomohou nám země rozdělit do jednotlivých skupin dle postoje.

Důležitá otázka byla položena občanům zemí, které se zavázaly přijmout euro, na rychlost, jakou by mělo být euro přijato. Jak ukazuje obrázek 1, 29 % by proces zrychlilo a stejné procento lidí by proces naopak zpomalilo. 19 % respondentů je spokojeno se současným tempem přijímání eura a pouhých 7 % dotázaných by přijetí eura úplně zastavilo. Zbýlých 16 % odpovědělo, že „neví“.

Nejvyšší procento lidí pro zrychlení se nachází v Maďarsku (47 %) a Rumunsku (35 %). Zpomalení přijímání eura by chtěli lidé především v Litvě (50 %), Polsku (41 %) a České republice (37 %). Se současným tempem přijímání eura jsou spokojeni nejvíce v Bulharsku

(34 %). Je zajímavostí, že státy, které se připojily k Evropské unii nejpozději, tedy Bulharsko a Rumunsko, disponují nejvyššími procenty u odpovědi „nevím“, shodně 25 %.

Obrázek 1 Rychlost zavádění eura

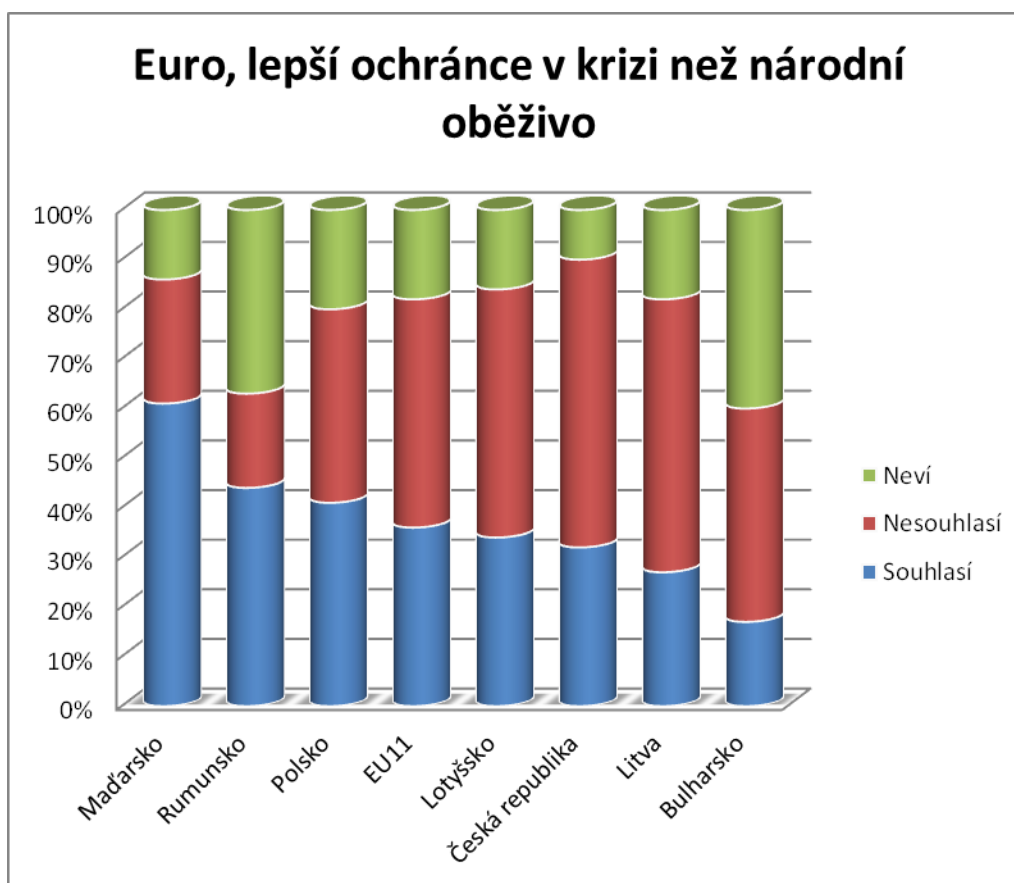
Zdroj: Průzkum generálního ředitelství Evropské komise pro komunikaci „Europeans and the Economic Crisis“

Obrázek 2 nám ukazuje postoj občanů k euru z pohledu, zda euro lépe chrání před krizí než národní měna. Z výsledků je patrné, že nejvíce lidí žijících mimo eurozónu (46 %) si myslí, že euro by je neochránilo více než jejich národní měna. Naopak 36 % dotázaných věří ve větší schopnost eura chránit proti krizím. Zbylých 18 % odpovědělo „nevím“.

Mezi státy s největší důvěrou v euro jako ochránce trhů patří opět Maďarsko (61 %) a Rumunsko (44 %). Příčinou velkého odklonu od národní měny je v Maďarsku vysoká inflace, vysoký státní dluh a celková nestabilita maďarského forintu. Jen velmi málo lidí v Bulharsku (17 %) by si za ochránce před krizí zvolilo euro. Mezi největší obhájce své měny

patří tradičně Velká Británie (59 %) a Dánsko (61 %). Z „nových“ členů evropské unie je největším zastáncem své měny v boji proti krizi Česká republika (58 %). Mezi nejméně rozhodné a informované státy opět patřili nejnovější členové unie Bulharsko (40 %) a Rumunsko (37 %).

Obrázek 2 Euro, lepší ochránce v krizi než národní oběživo

Zdroj: Průzkum generálního ředitelství Evropské komise pro komunikaci „Europeans and the Economic Crisis“

Z obrázků 1 a 2 vyplývá, že nejrychleji by lidé chtěli přejít na euro v Maďarsku a Rumunsku. V těchto zemích je veřejné mínění nakloněno rychlejšímu postupu přijímání a také věří v euro více než ve vlastní měnu. Maďarská vláda ovšem euro nepodporuje, a dokud bude u moci Viktor Orbán, je zřejmé, že Maďarsko do eurozóny nevstoupí. Nejen že neplní vstupní

podmínky (v kapitole 3.3), ale ani se k nim nesnaží přiblížit. Navíc maďarský forint získal status „jediného zákonného platidla“ zakotvením v ústavě. Tímto krokem v podstatě Maďarsko odmítlo euro. Pro ukázkou názor jednoho poslance:

„Podle Jobbiku je důležité udržet si silnou a nezávislou národní měnu. Souhlasíme s tím, aby pozice forintu byla zakotvena v nové ústavě,“ řekl 7. 4. 2011 Márton Gyöngyösi, poslanec za Jobbik, na otázku maďarského EurActivu k ústavnímu dodatku o forintu.

Ironií je, že forint se pohybuje na historických minimech vůči euru a silnou měnou rozhodně není. V současném parlamentu podporují euro pouze socialisté, kteří však disponují malou politickou silou. Evropská unie Maďarsko často kritizuje za přijaté zákony, které jdou jasně proti duchu evropské unie. Rumunsko v roce 2007 schválilo v konvergenčním programu přijetí eura do roku 2014 a vstup do ERM II do roku 2012, což je podmínkou pro přijetí eura. Rumunsko ovšem není ani v ERM II a je tedy jasné, že konvergenční program nebude naplněn.

Další skupinou jsou pobaltské země, tedy Lotyšsko a Litva. Obě země jsou členy ERM II a k přijetí eura ze zbylých sedmi „nových“ členů mají z tohoto pohledu nejbližší. Navíc vlády přijetí eura podporují, neboť právě Lotyšsko se dostalo před několika lety do velkých problémů, protože úspory byly drženy v cizí měně.

Zbylými zeměmi jsou Česká republika, jejíž postoj je rozebrán konkrétně v dalších kapitolách, Polsko a Bulharsko. Bulharsko má ze všech zemí Evropské unie nejmenší informovanost o euru a také jeho podpora u obyvatel je velmi nízká. Polští občané těsnou většinou souhlasí s názorem, že euro by je před dopady krize ochránilo více, vláda premiéra Donalda Tuska však stanovení data pro přijetí eura stále oddaluje.

3.2 Situace jižní Evropy

V současné době se eurozóna nachází v dluhové krizi a státy platící eurem neplní fiskální kritéria maastrichtské smlouvy. V nejhorší situaci se ocitají státy jižní Evropy, jejichž státní dluhy přesahují hranice 100 % HDP a tyto ekonomiky nejsou v dobré kondici.

3.2.1 Portugalsko

Portugalská ekonomika se dostala do vážných problémů na začátku roku 2011 a stala se třetí zemí, po Řecku a Irsku, která musela požádat o zahraniční pomoc. Nebyla schopna dostát svým závazkům a místní politikové museli požádat eurozónu a Mezinárodní měnový fond (MMF) o úvěr.

Na jaře roku 2011 se portugalská vláda dohodla s těmito institucemi na záchranném balíku 78 miliard eur, čerpaných postupně po čtvrtletních prověrkách, které zaručují snižování deficitu a dodržování stanovených cílů. Boj s rozpočtovým deficitem byl veden snižováním mezd a zvyšováním daní, portugalská vláda dokonce na důkaz, že to se snižováním deficitu myslí vážně, přistoupila od roku 2013 ke zrušení čtyř svátků a tyto dny se stanou pracovními. Krok má přispět ke zvýšení konkurenceschopnosti a zvýšení ekonomické aktivity.

Portugalsko i přes plnění požadavků mezinárodních institucí nemá zdaleka vyhráno. Zažívá největší recesi od sedmdesátých let, státní dluh se již vyšplhal na 107,2 % HDP, HDP letos na jaře klesl meziročně za první čtvrtletí o 2,2 % a nezaměstnanost se pohybuje na rekordních 14,9 %. Na celý rok 2012 se očekává pokles ekonomiky zhruba o 3 %.

Portugalsko tedy čelí vážným problémům a rizikům, nicméně je třeba ocenit snahu místních politiků, kteří se snaží snižovat schodky a plnit podmínky mezinárodních institucí pro čerpání úvěru. Tato země si ovšem úspornými opatřeními podkopává ekonomický růst, bohužel se dostala do situace, kdy jiná cesta než radikální škrty není možná. Pokud Portugalsko bude schopné čelit a řádně se připravit na možná rizika, jeho ekonomika by se mohla opět uzdravit.

3.2.2 Itálie

Na Itálii dopadla dluhová krize velmi výrazně a dlouho neřešené problémy italské ekonomiky tuto situaci ještě zhoršovaly. Itálii se předpovídal stejný scénář jako Řecku s tím, že nebude schopna plnit své závazky a bude muset žádat o mezinárodní pomoc. Itálie prodávala své dluhopisy s vysokými výnosy. Například tříleté dluhopisy s výnosem nad 5 %. Navíc je po Řecku druhou nejzadluženější zemí eurozóny, v absolutním čísle dokonce nejzadluženější.

Situace Itálie se začala měnit s příchodem nového premiéra Maria Montiho. Ten nastoupil do svého úřadu v listopadu 2011 a se svojí technokratickou vládou nastartoval nutné reformy. Itálie se vydala cestou ozdravení veřejných financí a je třeba zmínit, že správnou cestou.

Došlo také ke zpružnění a reformování trhu práce, což byl problém, který Itálii trápil dlouhá léta. Italská vláda se zaměřuje také na konkurenceschopnost své ekonomiky, neboť jen tak je možné opět nastartovat ekonomický růst země. Za přijetí těchto reforem byl premiér Monti několikrát chválen Mezinárodním měnovým fondem, ale zároveň byl vyzván k pokračování v těchto reformách. Na druhou stranu premiér Monti vyzval Evropskou unii k přijetí reforem na úrovni celé Evropy, protože dle jeho názoru jen tak je možné nalézt cestu z krize. Reformní kroky sebou nesou ovšem i řadu negativních dopadů. Poklesla poptávka, což sebou přineslo snížení produkce a propouštění.

Itálie je v současnosti na dobré cestě k ozdravení ekonomiky, ale je nutné vydržet v prosazování reforem a zvyšování konkurenceschopnosti země. Nutnou podmínkou, kterou se zabývá parlament Itálie, je další reformování trhu práce, což by mělo přilákat nové zahraniční investice a také usnadnit najímání a propouštění zaměstnanců. Itálie má tedy ještě mnoho práce před sebou. Potřeba je reformovat veřejný sektor a právní systém a do budoucna se pokusit snížit daně a velmi vysokou cenu energií. To vše by mělo přispět k růstu italské ekonomiky a k využití potenciálu, který skrývá. Itálie má velkou šanci se s krizí vypořádat, ale musí pevně dodržovat pravidla a prosazovat i nepopulární reformy.

3.2.3 Španělsko

Španělsko je čtvrtou největší zemí eurozóny a jeho problémy by proto mohly dopadnout na celou eurozónu o to citlivěji. Před rokem 2008 dokázalo mít Španělsko dokonce přebytkový státní rozpočet a celková velikost dluhu byla velmi nízká. Dnes se státní dluh pohybuje na hranici 78 % a výnosy z dluhopisů se vyšplhaly na rekordní hodnoty. Například u dluhopisů s pětiletou splatností se výnos pohybuje kolem 6,5 %. Do této situace se Španělsko dostalo hlavně kvůli nerozvážnému půjčování a snahou mnoha obyvatel žít nadstandardně.

Země zažila obrovský rozmach bankovních úvěrů. Španělé si směle půjčovali na vše, nejen hypotéky na byty, a banky jim směle tyto úvěry poskytovaly bez řádných záruk. Tato bublina musela dříve nebo později splasknout, a když se tak po vypuknutí hospodářské krize stalo, země se dostala do těžké bankovní krize. Stát není schopen všechny banky sanovat a především malé regionální banky stojí před krachem nebo již dokonce některé zkrachovaly. Sanace bank se odhaduje na částku vyšší než 100 miliard eur.

Španělsko se tedy ocitá ve velmi složité situaci. Dostalo příslib finanční zahraniční pomoci právě v objemu 100 miliard eur, která by měla stačit na záchranu bankovního sektoru, ale investoři se s pomocí pouze pro bankovní sektor nespokojují, neboť věřitelem je stát, který je v současné době nedůvěryhodný. Španělé navíc jako hrdý národ o finanční pomoc žádat nechtějí, nicméně sami zachránit banky nejsou schopni.

Ekonomika nemá vůbec příznivé vyhlídky a na rok 2012 i 2013 se počítá s poklesem španělské ekonomiky. Stát musel přijmout úsporná opatření, především zvýšení daně z přidané hodnoty a snížení podpor v nezaměstnanosti. Ani tak však Španělsko nemá zdaleka vyhráno. Nezaměstnanost se ve druhém čtvrtletí roku 2012 vyšplhala na hodnotu 24,6 procenta, což je nejvíce z celé Evropské unie a úsporná opatření navíc vedou k poklesu poptávky a snížení spotřeby. Se zvyšujícím se výnosem dluhopisů se navíc země může dostat do situace, kdy už nebude schopna dostát svým závazkům a o mezinárodní pomoc bude muset jako další země eurozóny požádat.

Situace Španělska je tedy velmi vážná. Úspornými opatřeními se vláda snaží stlačit výdaje, za což je chválena Mezinárodním měnovým fondem, ale problémy ekonomiky jsou až příliš velké. Dle mého názoru Španělsko bude muset v nejbližší době požádat o mezinárodní finanční pomoc. Na záchranu této jižní ekonomiky však bude potřeba mnohem více než přislíbených 100 miliard. Navíc bude nutné pokračovat v nepopulárních krocích, které povedou ke snížení spotřeby a ke zvýšení již tak velmi vysoké nezaměstnanosti. Lidé ve Španělsku tyto kroky odmítají a jejich prosazování s narůstajícím odporem obyvatelstva není vůbec snadné. Na druhou stranu pád této velké ekonomiky si eurozóna, ale ani Evropská unie nemůže dovolit, a proto se bude snažit všemi možnými způsoby této zemi pomoci i za cenu ohromných nákladů.

3.2.4 Řecko a možné scénáře dalšího vývoje

Ekonomická situace Řecka je nejhorší z celé Evropské unie. Země jako první požádala mezinárodní instituce o pomoc, stalo se tak v květnu 2010, kdy země byla na pokraji bankrotu. Místní ekonomika klesá od roku 2008 v každém čtvrtletí (s výjimkou prvního čtvrtletí v roce 2010) a země již dávno není schopna dostát svým závazkům. Přes masivní škrtání výdajů, snižování důchodů a mezd a zvyšování daní se zemi stále nedaří vypořádat se s nelehkou ekonomickou situací. Budoucnost země je velmi nejasná a cesta, kterou se vydá,

není známá. Atény v roce 2012 zaostávají s plněním plánu úspor a reforem a to vyvolává další spekulace o budoucnosti Řecka. [29]

Prvním možným scénářem je vystoupení Řecka z eurozóny. Někteří ekonomové to dokonce označují za jediné možné řešení. Červnové volby vyhráli v Řecku proevropsky orientované strany a deklarují svůj zájem zůstat v eurozóně. Navíc i vlády ostatních zemí eurozóny se Řecku snaží všemožně pomáhat a vynakládat obrovské peníze na jeho záchranu, neboť panuje obava, že po odchodu Řecka z eurozóny by nastal zmatek na finančních trzích a mohlo by dojít k bankrotu dalších křehkých ekonomik států jižní Evropy.

Na druhé straně sílí odpor pumpovat peníze do řecké ekonomiky u obyvatel eurozóny, kteří vyvíjejí stále větší tlak na své vlády a ty začínají veřejně mluvit a spekulovat o odchodu Řecka z eurozóny. Podle některých prohlášení dokonce existuje i plán na opuštění eura Řeckem, ale tato zpráva nebyla doposud nikým potvrzena z oficiálních míst. Jakkoliv se tedy tento scénář mohl zdát nepravděpodobný, hovoří se o něm stále častěji a vážněji.

Pokud by Řecko opustilo eurozónu a přešlo na drachmu, dá se očekávat, že ta hned výrazně oslabí. K udržitelnosti veřejných financí by se musela odepsat více jak polovina řeckého dluhu a udržet si konkurenční výhodu devalvované měny. Snaha uklidnit finanční trhy po odchodu Řecka by navíc zřejmě přispěla k další užší integraci zemí eurozóny.

Dalším možným scénářem je částečný bankrot Řecka a udržení eura. Vysoké výdaje na obsluhu řeckého dluhu budou ekonomiku stále tížit a jediným řešením bude restrukturalizace dluhu, tedy částečný bankrot. Odhaduje se odepsání aspoň třetiny řeckého dluhu, což by znamenalo zapojení nejen soukromých, ale i veřejných věřitelů.

I tato situace by vyvolala neklid na finančních trzích. Banky by zaznamenaly ztráty, s kterými by se musely vypořádat a ostatní země by musely urychlit škrty. Eurozóna by se přesto zřejmě opět dostala do recese nebo minimálně stagnace. Tento scénář se dlouho jevil jako nejvíce pravděpodobný, ale s přibývajícím časem se mnoho ekonomů a politiků přiklání k první variantě. S největší pravděpodobností se rozhodne právě mezi odchodem Řecka z eurozóny nebo jeho částečným bankrotem.

Existují ovšem ještě dva další možné scénáře, jejichž pravděpodobnost je ovšem velmi nízká. Prvním z nich je možnost, že se nestane nic a bude se pokračovat v současném trendu. Řecko

by plnilo program MMF a EU, zůstalo by v eurozóně a plnilo své závazky. Tato varianta by vyžadovala velmi přísnou disciplínu na řecké straně, což se již nyní ukazuje jako značný problém. I kdyby se Řecku podařilo naplnit optimistické předpoklady, Řecko bude za několik let tak zadlužené, že vydávání vlastních dluhopisů je téměř nemožné a bude stále závislé na zahraniční pomoci. Navíc obrovské výdaje na úroky budou stále brzdit řeckou ekonomiku. Tento scénář by ovšem uklidnil finanční trhy a rozptýlil by obavy z rozpadu eurozóny, stal by se ovšem velmi nákladným pro ostatní země, které se sami nacházejí v dluhové krizi.

Posledním možným scénářem je rozpad eurozóny jako takové. Situace, kterou si nikdo z předních politiků Evropské unie nepřeje, ale která může v krajním případě nastat. Pokud by Řecko neplnilo slíbené škrty a byla by mu zastavena finanční pomoc, mohlo by opustit eurozónu. Zavedlo by zpět drachmu, což by ovšem vyvolalo zničení tamního bankovního sektoru a okamžitý bankrot. Panika by se rozšířila do dalších států jižní Evropy, které mají také značné problémy s veřejnými financemi a bankovním sektorem. Pomalá nebo žádná reakce evropských politiků by v tomto případě zapříčinila výprodej většiny dluhopisů zemí eurozóny, nastaly by problémy s vydáváním nových dluhopisů a problém by se tak rozrostl, že by na něj nestačil EFSF ani s pomocí MMF.

Následovala by série bankrotů jednotlivých zemí, odchodů z eurozóny a závažné problémy finančního sektoru na celém kontinentě. Návrat k národním měnám by měl díky jejich devalvaci opět zvýšit konkurenceschopnost daných zemí, nicméně propad ekonomik a destabilizace finančního systému by byly příliš vysoké.

Eurozóna a její hlavní představitelé sledují situaci v jižní Evropě, která je pro další vývoj eurozóny a celé evropské integrace klíčová. Předlužené jižní státy se nacházejí v nelehké situaci a čeká je mnoho reforem a škrťů, pokud se chtějí zachránit před bankroty. Ty by přinesly zřejmě pád celé eurozóny a zánik eura. Tuto situaci si ovšem nikdo z vrcholných politiků nepřeje a snaha zachránit euro a pomoci státům jižní Evropy je obrovská. Dle mého názoru by mezinárodní instituce a politikové měly být ještě důslednější a tvrdší v prosazování reformních kroků.

3.3 Plnění vstupních podmínek

Tato kapitola se zabývá plněním fiskálních a měnových kritérií státy, které zatím ještě nepřijaly euro. U jednotlivých států jsou vyzdvihnuta kritéria, která daná země nesplňuje.

3.3.1 Fiskální kritéria

Kritérium státního dluhu v současné době (obr. 3) nesplňuje ani jedna z „nových“ členských zemí Evropské unie. Schodky ve všech zmíněných státech překračují hranici 3 % HDP a o trvalém snižování se nedá hovořit, neboť státy měly do roku 2008 nižší schodky než v roce 2009 a 2010. Pro potřeby popsání ekonomických kritérií rozdělíme země zeměpisně, neboť ekonomické ukazatele a zaměření ekonomik se v tomto směru v mnohém shodují.

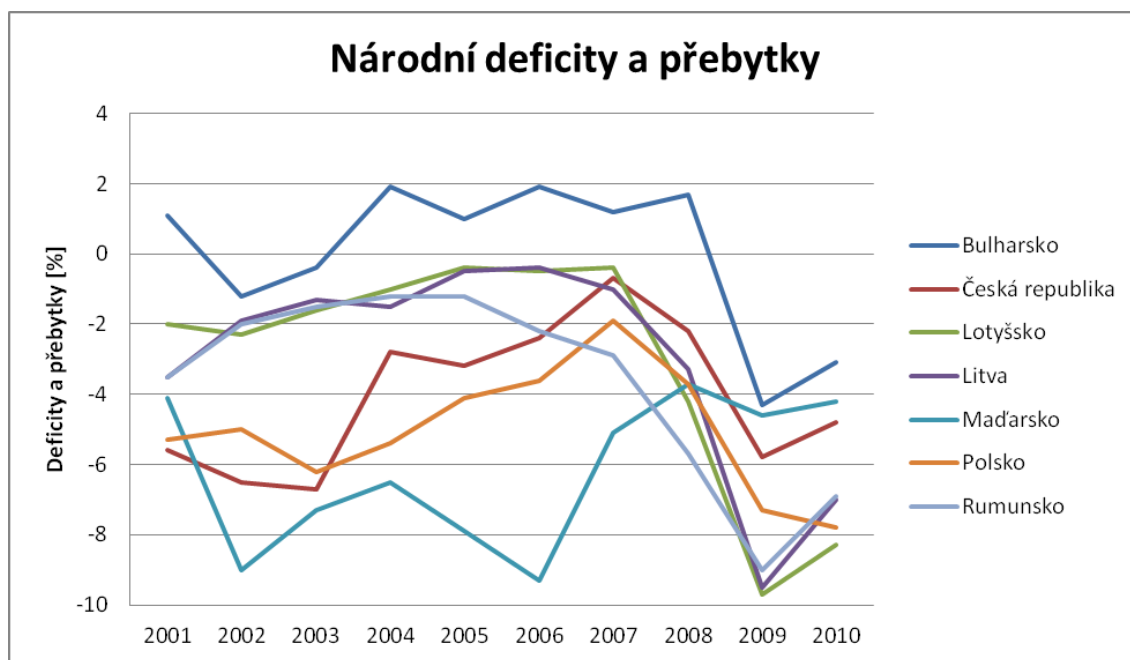
Z „nových“ členů zasáhla hospodářská krize z pohledu na státní dluh nejvíce pobaltské státy, tedy Litvu a Lotyšsko. Obě tyto země držely do roku 2007 své schodky pod hranicí 3 % a pečlivě se připravovaly na vstup do měnové unie. V roce 2008 pak lehce překročily maximální hranici a v letech 2009 a 2010 se jejich schodky pohybovaly již na úrovni kolem 9 % HDP. Od roku 2009 dochází ke snižování ročního deficitu, avšak čísla jsou stále vysoká a neblíží se hranici 3 %.

Ani balkánské státy kritérium státního dluhu nesplňují, ale Bulharsko vykazuje nejlepší čísla z celé sedmičky „nových“ členů, kteří euro dosud nepřijali. Od roku 2004 do roku 2008 dokázalo Bulharsko dokonce splácet svůj dluh a tvořit přebytky. V roce 2009 ovšem státní deficit prudce vzrostl na 4,3 % HDP. Již v následujícím roce byl ale snížen na pouhých 3,1 % HDP. Rumunsko se nachází v podstatně horší situaci, neboť za poslední tři sledované roky jeho deficit nespádl meziročně pod 5,7 % HDP.

Poslední skupinou jsou státy tzv. Visegrádské čtyřky (samozřejmě bez Slovenska, které již euro přijalo). Všechny státy mají opět problém s veřejnými financemi. V otázce deficitu je na tom nejhůře Polsko, jehož schodky se v letech 2009 a 2010 pohybovaly nad hranicí 7 % a co hůře, měly stoupající tendenci. Maďarsko z pohledu meziročního nárůstu dluhu nevykazuje enormní čísla (okolo 4,5 %), ale hlavní problém má s celkovou velikostí státního dluhu. O České republice se zmíníme podrobněji v dalších kapitolách, kritérium také nesplňuje, ale patří k rozpočtově odpovědnějším zemím.

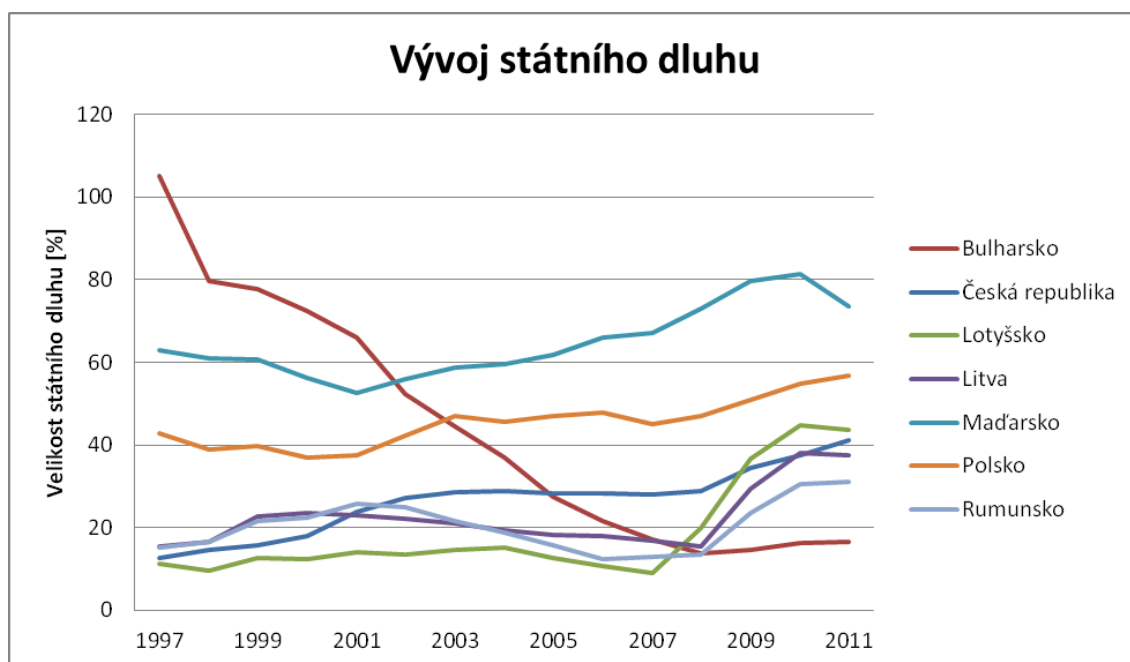
Druhé fiskální kritérium, s jehož plněním má v současné době problém pouze Maďarsko (73,4 % HDP), je kritérium státního dluhu. Do budoucna je velmi pravděpodobné, že hranici 60 % HDP překročí postupně další země, protože meziroční schodky států jsou poměrně vysoké (obr. 4). K hranici 60 % se velmi rychle blíží Polsko a dá se předpokládat, že v nejbližších letech hranici překročí. Ostatní země, vyjma Bulharska, se pohybují v rozpětí 30 – 45 %, což z hlediska celkové velikosti státního dluhu nepředstavuje velké nebezpečí. Pokud se však těmto zemím nepodaří tempo růstu dluhu výrazně snížit, hranici 60 % také v horizontu několika let překročí. Za zmínku stojí, že z původních členů Eurozóny toto kritérium splňuje pouze Finsko a umělá ekonomika Lucemburska.

Obrázek 3 Národní deficity a přebytky

Zdroj: Eurostat

Obrázek 4 Vývoj státních dluhů

Zdroj: Eurostat

3.3.2 Měnová kritéria

Kritérium inflace nemá pevně danou hranici. Žádoucí je přiblížení se třem nejlepším členským zemím (tzn. s nejnižší mírou inflace). Hodnota, ke které se má inflace blížit, se v praxi používá jako nevážený aritmetický průměr těchto tři zemí a nesmí překročit o více než 1,5 procentního bodu inflaci kandidátské země.

V roce 2011 vykazovali nejnižší míry inflace Irsko (1,2 %), Francie (2,3 %) a Slovinsko (2,1%). Z toho tedy nevážený aritmetický průměr po zaokrouhlení 1,9 % a maximální možnou mírou inflace, která by zaručovala zemi splnění maastrichtského konvergenčního kritéria, je hodnota 3,4 %.

Pokud půjdeme opět po skupinách a začneme tou pobaltskou, zjistíme, že ani Litva ani Lotyšsko toto kritérium nesplňují. Jejich míry inflace přesahují 4 %, ačkoliv ještě rok předtím měla Litva inflaci na úrovni 1,2 %, Lotyšsko dokonce deflaci. Tyto země jsou velmi turbulentní v mírách inflace a v roce 2008 dosáhly dokonce dvouciferných čísel v tomto kritériu.

Další skupinu, tedy balkánské státy, postihovala vysoká inflace, a to především kvůli transformaci ekonomiky, kterou obě země prošly. V posledních třech letech se podařilo situaci již částečně stabilizovat, přesto Rumunsko vykazuje stále čísla kolem 6 %. Bulharsko dokonce v roce 2011 dosáhlo na limitní hranici, tedy 3,4 %.

Poslední skupina je z pohledu kritéria inflace poměrně úspěšná. Česká republika vykazuje velmi nízkou míru inflace (2,1%) a patří k „nejlepším“ v evropské unii. Polsko a Maďarsko se pohybuje těsně nad hranicí potřebnou pro splnění kritéria a to na 3,9 %.

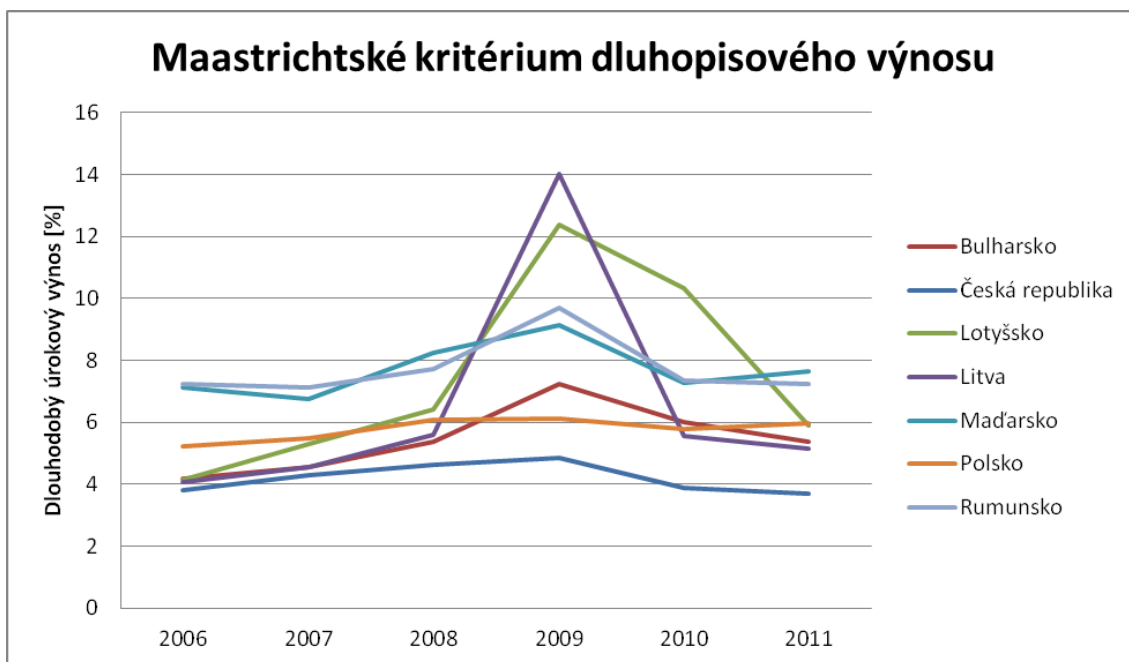
Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb se posuzuje z pohledu přiblížení se nejlepším státům eurozóny v oblasti cenové stability. Tzn., že nevážený aritmetický průměr hodnot úrokových sazeb států s nejnižší mírou inflace dodá hodnotu, která je základem pro posouzení tohoto kritéria. Vezmeme tedy opět hodnoty Irska, Francie a Slovinska, tentokrát ovšem hodnoty dlouhodobých úrokových sazeb. Dostáváme hodnotu 5,96 %, což znamená, že limitní hodnota pro splnění kritéria je 7,96 %.

Toto kritérium splňuje všech sedm „nových“ zemí evropské unie, které dosud nepřijaly euro. Hlavní příčinou je především zařazení Irska do neváženého aritmetického průměru, protože tato země má kvůli rozsáhlé finanční krizi problémy platit své závazky a výnos státních dluhopisů se vyšplhal až k 10 %, což hranici kritéria posunuje výrazně směrem nahoru.

Nejnižší úrokové sazby má opět Česká republika (3,71 %), naopak Maďarsko a Rumunsko jsou nad hranicí 7 %, což by v budoucnosti mohlo činit velké problémy v dodržení svých závazků. Maďarsko už je dokonce v situaci, o které se tvrdí, že se bez mezinárodní pomoci neobejde. Ostatní země se pohybují v rozmezí 5 – 6 %.

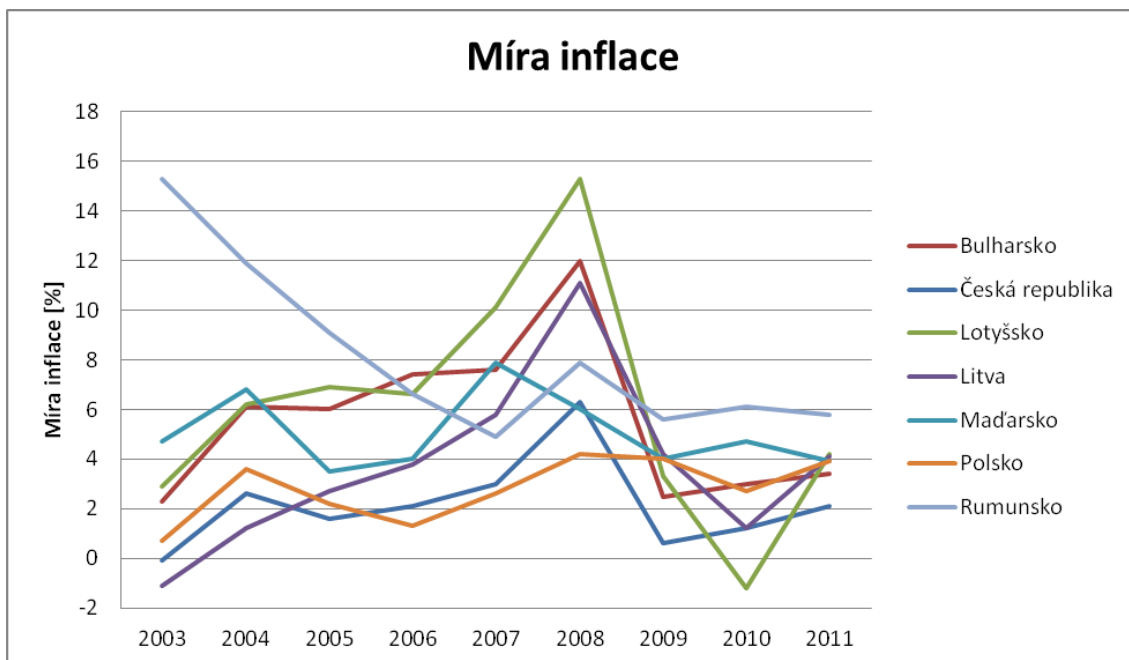
Poslední měnové kritérium, tedy stabilita měnového kurzu, je zajištěno minimálně dvouletým členstvím v mechanismu ERM II, které tuto stabilitu zajišťuje. Pokud země překročí flukтуаční pásma, musí zasáhnout národní banka povolenými prostředky nebo je země vyloučena a potřebné dvouleté období běží opět od začátku.

Obrázek 5 Maastrichtské kritérium dluhopisového výnosu: definice používaná pro konvergenční kritérium Evropské unie pro dlouhodobé úrokové sazby

Zdroj: Eurostat

Obrázek 6 Míry inflace

Zdroj: Eurostat

3.4 Nejpravděpodobnější scénář

Pro nastolení nejpravděpodobnějšího scénáře rozšiřování hospodářské a měnové unie je nutné znát situaci eurozóny, která je popsána v kapitole 3.2. Eurozóna se nachází na rozcestí, kdy se diskutuje o větší míře integrace nebo naopak o opuštění projektu eura. Většina evropských politiků v čele s německou kancléřkou Angelou Merkelovou se přiklání k myšlence větší integrace, pomoci zadluženým zemím a záchraně eura jako stabilní světové měny. Vznikají záchranné fondy, do kterých musí členové eurozóny přispívat, pakty, zaručující stabilizaci veřejných financí jednotlivých členů a programy na pomoc zemím s problémovými veřejnými financemi.

Záchrana některých států jako Řecko, Irsko a Portugalsko nese vysoké finanční náklady, ale předpoklad, že bankrot těchto zemí by eurozónu zasáhl ještě citelněji a spustil dominový efekt bankrotů dalších zemí (Španělsko, Itálie...), přinucuje evropské státy usilovat o jejich záchranu.

Dle mého názoru byl projekt eura velmi ambiciózním projektem, který přinesl mnoho pozitiv. Hlavní nedostatek vidím v tom, že státy nedodržovaly fiskální a měnová kritéria i po vstupu do eurozóny a nikdo to po nich ani nevyžadoval. To by se dle všeho mělo do budoucna změnit a po stabilizaci veřejných rozpočtů členských zemí a nastolení společné cesty, věřím v opětovné přínosy eura.

Nicméně tato turbulentní doba nenahrává přistoupení některého dalšího člena Evropské unie do eurozóny. Z postoje obyvatel lze spíše vyčíst, že jsou opatrní s přijímáním eura a pouze v Maďarsku a Rumunsku jsou nakloněni zrychlení kroků, které by vedly k přijetí. Obě tyto země však mají značné problémy s plněním konvergenčních kritérií.

Ani jedna země nesplňuje fiskální kritérium o ročním deficitu, Maďarsko dokonce ani celkovou výši vládního dluhu. Z měnových kritérií shodně nesplňují kritérium inflace, jejich úrokové sazby jsou na vysoké úrovni a nejsou členy ERM II. Z tohoto pohledu se jejich vstup do eurozóny jeví jako velmi nepravděpodobný a hlavním úkolem vlád těchto zemí bude především stabilizovat veřejné rozpočty. Již dnes mají problémy s plněním svých závazků a část Evropské unie odmítá jednat s maďarským premiérem Viktorem Orbánem, jehož pravicově a národně orientovaná strana přijala některé rozporuplné zákony, bez jejichž zrušení bude dialog mezi Maďarskem a Evropskou unií více než složitý.

V Rumunsku se na přijetí eura připravují mnohem usilovněji a hovoří o datu přechodu na euro. Přesto je země opatrná ohledně přijetí společné měny a čeká na vývoj v eurozóně. Díky reformám se ovšem blíží plnění kritérií a eurem se v této zemi bude možná platit již za několik let.

Přijmeme předpoklad, že vlády států, kde většina lidí odmítá euro, budou chtít dodržet svůj závazek přijetí eura, přidají se na stranu zastánců eura a pokusí se prosadit tento nepopulární krok. Nejbliže k tomuto kroku by měly pobaltské státy, které jsou členy mechanismu ERM II, veřejný dluh drží pod 45 % HDP a s plněním svých závazků také zatím nemají problém. Míra inflace se pohybuje mírně nad 4 %, což znamená, že malé snížení by stačilo ke splnění kritéria. Největší problém je v ročním deficitu veřejných financí, který se pohybuje vysoko nad 3 %. To samozřejmě vytváří tlak na zvyšování daní, zejména nepřímých a spotřebitelských, ale tento krok by ještě více zvýšil inflaci.

Až se podaří těmto zemím snížit roční přírůstek státního dluhu a zároveň snížit také míru inflace, mohou usilovat o přijetí do evropské měnové unie. Lotyšsko i Litva by chtěly přijmout euro již v roce 2014 a jsou na dobré cestě k přechodu na společnou měnu. Nicméně rok 2014 se zdá být až příliš ambiciózní a těžko splnitelný.

V Bulharsku je vůbec nejnižší podpora eura a naopak největší důvěra ve vlastní měnu z celé sedmičky „nových“ členů evropské unie, které dosud nepřijaly euro. Nedá se tedy očekávat, že přijetí eura v této zemi by bylo aktuálním tématem, neboť ani zahraniční obchod není tak silně navázán na západní trhy jako třeba v případě České republiky nebo Polska. V těchto dvou zemích by naopak přijetí eura velmi uvítali obchodníci, neboť jejich transakční náklady by výrazně klesly. Čeští obyvatelé však věří v sílu své měny, nedůvěřují euru a v současné vládě nemá euro ani potřebnou podporu. V plnění maastrihtských kritérií chybí České republice splnit podmínku ročního deficitu a také není členem ERM II. V případě Polska je splnitelnost kritérií ještě složitější. Také není členem ERM II, nesplňuje podmínku ročního přírůstku dluhu, míra inflace je příliš vysoká a celková velikost vládního dluhu se blíží hraničnímu 60 %.

Bulharsko a Česká republika o přijetí eura v současné době neuvažují. Naopak polská vláda je velmi proevropsky orientována a ráda by euro přijala. Nicméně v parlamentu nedisponuje potřebnou ústavní většinou, a proto datum přijetí eura v této zemi také není stanoven.

Celkový souhrn nám tedy ukazuje, že v nejbližších dvou třech letech velmi pravděpodobně eurozóna žádného nového členu nepřijme. Samotná eurozóna se nachází v krizi a potřebuje řešit své vlastní problémy. Naopak země usilující o vstup do eurozóny mají v některých případech pochybnost nad smyslem samotného projektu eura a také plnění maastrichtských konvergenčních kritérií je pro ně v současnosti ohromný problém. Navíc přijetí eura sebou nese i jednorázové transakční náklady, které si jednotlivé země v současné době nemohou dovolit vydat, neboť jejich meziroční schodky jsou již tak velmi vysoké.

Některé státy ovšem již za sebou mají potřebné reformy veřejných financí a o euro mají zájem. Soustředí se však především na plnění kritérií, sledují situaci v eurozóně a snaží se být připraveny na přechod na společnou měnu, neboť věří v přínosy eura a životaschopnost eurozóny.

Dle mého názoru je v současné době nejlepší vyčkat na budoucnost eurozóny a pokusit se plnit konvergenční kritéria. V tomto směru sympatizuji s postupem Litvy a Lotyšska. Euro sebou vždy ponese rizika a výhody. Myslím si, že rozpočtová disciplína každé zemi jen prospěje a hlavně jednotlivé státy budou mít možnost okamžitého rozhodnutí přijmout nebo dále vyčkat s přijetím společné měny.

4 Česká republika a euro

4.1 Vstup ČR do Evropské unie

Pro přijetí eura Českou republikou bylo nejprve nutné se stát členem Evropské unie. K členství v Evropské unii vedla dlouhá cesta, na kterou se Česká republika (dříve Česká a Slovenská federativní republika, ČSFR) vydala hned začátkem devadesátých let po pádu socialismu v naší zemi.

4.1.1 Období před vstupem do Evropské unie

Již 7. 5. 1990 byla v Bruselu podepsána Dohoda mezi ČSFR a EHS a Evropským společenstvím pro atomovou energii o obchodu, obchodní a hospodářské spolupráci, tzv. kooperační dohoda. Věnovala se obchodu a obchodní a hospodářské spolupráci s cílem zlepšit vzájemné hospodářské vztahy. Platnost této dohody byla ukončena vstoupením v platnost další dohody, Evropské dohody o přidružení ČSFR, Maďarska a Polska k Evropským společenstvím. Jedním z hlavních cílů dohody bylo vytvoření harmonogramu pro zónu volného obchodu. Z důvodu potřeby ratifikace všemi zeměmi byla vytvořena také Prozatímní dohoda o obchodu a otázkách s obchodem souvisejících mezi ČSFR a EHS a ESUO (Evropské společenství uhlí a oceli), aby asociační proces mohl pokračovat, platná od 1. 3. 1992 a obsahovala podstatná ustanovení z Evropské dohody. Rozpad ČSFR 1. 1. 1993 znamenal přerušování ratifikačního procesu Evropské dohody [5]. Česká republika jako nástupnický stát mohla pokračovat ve spolupráci s EU na základě Prozatímní dohody. Dne 4. října 1993 byla přijata Evropská dohoda zakládající přidružení mezi Českou republikou na jedné straně a Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na straně druhé, jejímž hlavním cílem byl rozvoj hospodářských a obchodních styků, stanovení právního rámce pro politický dialog a vytvoření základu pro další začleňování České republiky do Evropské unie.

O členství v Evropské unii požádala Česká republika 23. ledna 1996, kdy tehdejší premiér Václav Klaus předal žádost České republiky o vstup do Evropské unie. Následující rok vznikl dokument Agenda 2000, v kterém Evropská komise navrhovala způsob přijímání nových členů. Na základě posudku Evropská komise stanovila, že Česká republika by ve střednědobém horizontu mohla splnit podmínky přijetí a doporučila zahájit přístupová jednání s Českou republikou. V prosinci 1997 pak Lucemburský summit rozhodl o pozvání České

republiky ke vstupu do Evropské unie a zároveň také o svolání bilaterální mezivládní konference, která by přístupová jednání zahájila. Samotný proces rozšiřování byl pak zahájen v Bruselu dne 30. března za účasti ministrů zahraničí EU a kandidátských států včetně ČR. Při těchto jednáních zastupoval Českou republiku místopředseda vlády a ministr zahraničí Jaroslav Šedivý.

První část rozhovorů o vstupu České republiky do Evropské unie pak začala v dubnu 1998 a hlavní částí byl tzv. screening, tedy analytické srovnávání legislativy jednotlivých zemí s evropským právem. Pro potřeby tohoto screeningu bylo *acquis* (jedná se o nezávislý právní systém, který je nadřazen právním systémům jednotlivých států. Na jeho vzniku, dohledem nad ním a na dalším jeho vývoji se podílí řada institucí EU. [17]) rozděleno do třiceti jedna kapitol podle oblastí. O každé kapitole se pak jednalo. Stanoviska dodala Evropská unie i kandidátské státy, které zastupoval hlavní vyjednávač a jeho tým. V čele českého vyjednávacího týmu stál Pavel Telička, tehdejší náměstek ministra zahraničních věcí. Evropskou komisi reprezentoval jako hlavní vyjednávač Klaus van der Pas a v čele vyjednávacího týmu pro Českou republiku stál Michael Leigh, kterého v roce 2000 nahradil Rutger Wissels.

Příprava na členství byla pečlivě sledována a od roku 1998 vydávala Evropská komise Pravidelné zprávy o pokroku České republiky v přípravách na členství v EU, které obsahovaly informace o vztahu mezi Českou republikou a Evropskou unií, plnění přístupových kritérií a pokrok učiněný od zveřejnění předchozí zprávy. Česká republika byla kritizována v oblastech soudnictví, státní správy a také za situaci kolem Romů. Naopak kladně bylo hodnoceno zrychlené přijímání nové legislativy a fungující tržní ekonomika. Poslední hodnotící zpráva byla vydána 5. listopadu 2003 a na jejím základě zpracovala Evropská komise posudek, který navrhoval rozšíření Evropské unie o deset zemí včetně České republiky.

Na zasedání Evropské rady 12. – 13. prosince 2002 v Kodani byl úspěšně zakončen předvstupní proces. Došlo k uzavření všech vyjednávaných kapitol a státům byla dána lhůta na vyrovnání se všemi závazky vyplývajícími z členství v Evropské unii. Deset nových členů bylo na základě rozhodnutí Evropské rady a v souladu se stanoviskem Evropské komise přijato ke dni 1. května 2004. V tento den se Evropská unie rozrostla na dvacet pět států. Smlouva o přistoupení byla Českou republikou slavnostně podepsána 16. dubna 2003

v Aténách za účasti tehdejšího premiéra Vladimíra Špidla a tehdejšího prezidenta Václava Klause. O přistoupení do Evropské unie rozhodli občané České republiky v referendu.

4.1.2 Období po vstupu ČR do Evropské unie

Po vstupu České republiky do Evropské unie [6] se v naší zemi navázalo na přijímání nových zákonů a implementaci evropského práva do naší legislativy. V jednotlivých orgánech Evropské unie se Česká republika stále učí od původních patnácti členů, ale již získala cenné zkušenosti a výrazně se podílela na řešení některých důležitých otázek. Za zmínku stojí vliv na konečnou podobu Lisabonské smlouvy, aktivní zapojení do diskuzí o tzv. 3. energetickém balíčku, revizi vnitřního trhu, budoucí podobě projektu Galileo nebo budoucím statutu Kosova. V první polovině roku 2009 navíc Česká republika předsedala Radě Evropské unie. Česká republika se také účastní diskuzí o dalším směřování Evropské unie a o rozšiřování eurozóny. Právě budoucnost eura a eurozóny jako celku je v současnosti jedním z hlavních témat Evropské unie.

4.2 Postoj parlamentních stran a vlády ČR k euru

Pro vstup České republiky do eurozóny je potřeba kromě nezbytného plnění konvergenčních kritérií i podpora vlády potažmo parlamentu. V současné době Česká republika některá konvergenční kritéria nespĺňuje, nicméně není od tohoto plnění moc vzdálená. Při vytvoření jasného plánu a koncepce by přijetí eura Českou republikou mohlo být aktuální v řádu jednotek roků. Požádal jsem proto všechny parlamentní strany o jejich názor na vstup České republiky do eurozóny a prošel jejich volební programy z roku 2010, které ovšem obsahují pouze obecná vyjádření o Evropské unii a směřování naší země v ní.

4.2.1 Vyjádření stran k otázce eura

Oslovil jsem pět parlamentních stran a dostal odpověď od tří z nich. Z vyjádření předních představitelů stran je zřejmé, že otázka eura pro strany v českém parlamentu není aktuální, postoj k euru zastávají negativní a přednost dávají jiným tématům. Strany poukazují na fakt, že eurozóna má nyní vážné problémy a s přístupem do ní nijak nespěchají. Pro ilustraci odpovědi stran KSČM (Komunistická strana Čech a Moravy), Věci veřejné a ODS (Občanská demokratická strana). Otázka zněla „Jaký je Váš názor na euro a vstup ČR do eurozóny?“

Vyjádření KSČM, Jiří Dolejš (poslanec PČR a člen rozpočtového výboru, stínový ministr financí za KSČM), 10. 4. 2012

„1) KSČM respektuje, že EU je koncipována jako hospodářská a měnová unie a apriorně s projektem eura nebojuje. Co nás však zajímá, jsou okolnosti a podmínky přijetí eura. To souvisí s termínem přijetí - za vlády V. Špidly se uvažovalo o roku 2009, nyní není vyloučen ani termín 2019.

2) Nejde o termín sám, domníváme se, že nyní není rozumné, aby vláda nějaký termín vyhlášovala - hlavně jde o vyřešení problémů eurozóny (recese a dluhová krize, fungování fiskálního paktu), aby bylo zřejmé, že budoucnost eura se opět stabilizovala a získala opět důvěryhodnost.

3) Rozhodnutí o euru už obecně padlo v referendu o vstupu do EU v roce 2003. Problém je, že mezitím došlo k určitým posunům - tj. vznikla mezinárodní smlouva (fiskální pakt) a také byl schválen balíček evropských směrnic o fiskální stabilitě. Smlouvu ČR zatím nepodepsala a eurosměrnice neimplementovala. Důležité tedy bude, s jakým výsledkem toto proběhne.

4) Přijetí eura je také podmíněno reálnou konvergencí české ekonomiky a EU, tj. jaký rozdíl v ekonomické úrovni, v ekonomické struktuře a v cenových hladinách by v době přijetí eura byl. Zřejmě bychom se stavěli za využití referenda o euru. Bez významu pak není ani řešení přepočtu aktiv a nárokových plateb z CZK na eura - s jakým kursem a zda dojde k valorizaci či naopak.

Prostě je zatím z pohledu KSČM v této věci příliš mnoho otevřených otázek - také mezi našimi voliči jsou velmi rozdílné názory (od jasného odmítání eura přes prostou nedůvěru v tento projekt až po požadavek aktivnější přípravy jeho přijetí). Odpovědi zřejmě přinese až další volební období (2014 - 2018). I Proto v našich programových dokumentech detailněji otázku eura nenajdete. Mé vyjádření berte jako názor experta, věřím, že co nejobjektivněji koresponduje s rozložením názorů v KSČM.“

Vyjádření Věcí veřejných, Lenka Andrášová (poslankyně Parlamentu České republiky), 12. 4. 2012

„Nedomníváme se, že je teď vhodná doba pro vstup ČR do eurozóny. Pro to, abychom zavedli euro jako měnu naší země, potřebujeme garance, že institucionálně bude eurozóna fungovat.

Zatím v měnové unii dochází k tomu, že se již schválená pravidla porušují. Současná vláda je v otázce přijetí eura opatrná.“

Vyjádření ODS, Petra Košíková (mediální sekce), 16. 4. 2012

„ODS vždy zastávala a bude zastávat přístup, podle kterého by Česká republika měla přijmout euro až v okamžiku, kdy přínosy přistoupení k eurozóně převýší jeho nevýhody.“

4.2.2 Přehled volebních programů

ČSSD (Česká strana sociálně demokratická), strana, která poslední volby v roce 2010 vyhrála a nyní obsazuje v průzkumech veřejného mínění první místo s velkým náskokem. Ve svém volebním programu [13] se o euru jako takovém nezmiňuje. Nicméně lze z tohoto programu vyčíst, že strana je velmi proevropsky orientovaná. Program slibuje větší zakotvení České republiky v Evropské unii, zvýšení čerpání z evropských fondů a změnu způsobu svého chování v Evropské unii.

Druhou nejsilnější stranou v České republice a nejsilnější vládní stranou je ODS. Tato strana je brána jako euroskeptická, v evropském parlamentu patří dokonce do skupiny Evropských konzervativců a reformistů, kteří jsou velmi zdrženliví k další integraci Evropské unie. Sama ODS se nazývá proevropská, ale antifederalistická strana. Přesto si je ODS plně vědoma, že její voličská základna je tvořena převážně podnikateli a živnostníky, kteří Evropskou unii plně podporují a přijetí eura shledávají jako přínosné. Z programu ODS [9] nelze vyčíst jasný postoj k euru, natož konkrétní časový horizont, v kterém by euro mělo být přijato. Program hovoří převážně o podpoře Evropské unie, ale zároveň o přeměně chápání celé Evropské unie.

Další vládní stranou je TOP 09. Ta se otázce eura věnuje hned v úvodu svého programu, s kterým uspěla ve sněmovních volbách v roce 2010.

„Česká republika je otevřenou, proexportně orientovanou zemí. Vláda proto exportu věnuje mimořádnou pozornost. Stávající finanční instituce pro podporu exportu (Česká exportní banka, EGAP) vláda zachová a v případě potřeby rozšíří jejich úvěrový rámec, aby jej více mohly využít i malé a střední podniky. K otázce exportu neodmyslitelně patří zavedení eura. Vstup do eurozóny není možný bez věrohodné finanční disciplíny státu a dlouhodobě

stabilních veřejných rozpočtů. Vláda se proto, v co nejkratší možné době, dohodne s opozicí na pevném termínu vstupu do eurozóny, k jehož splnění zaměří všechny nezbytné organizační i legislativní kroky. Prioritou vlády je důvěryhodnost stanoveného termínu, nikoliv konkrétní datum.“ [10, s. 8]

Strana TOP 09 jasně deklaruje přijetí eura a dohodnutí se s opozicí na důvěryhodně stanoveném termínu pro toto přijetí. K tomuto kroku zatím ještě veřejně nedošlo, ale vláda by měla mít mandát ještě na dva roky. Uvidíme, zda se k tomuto kroku odhodlá.

Poslední vládní stranou jsou Věci veřejné. Definuje se jako proevropská strana, která chce plně využít všech výhod, které nám Evropská unie přináší. V programu [11] je také obecné oznámení, že strana chce ve volebním období 2010 - 2014 dosáhnout dodržování maastrichtských konvergenčních kritérií. Důležitým, avšak také pouze obecným je vyjádření, že strana bude požadovat stanovení odborně podloženého termínu a harmonogramu přijetí eura.

Poslední parlamentní strana KSČM zastává dlouhodobě k celé transatlantické spolupráci velmi skeptické stanovisko. Program KSČM [12] se o euru vůbec nezmiňuje a o Evropské unii jen okrajově nastiňuje, že je potřeba rovnoprávné podmínky pro všechny.

Z vyjádření předních politiků a z volebních programů, které by strany měly v tomto volebním období hájit, vyplývá, že strany si uvědomují, že se zavázaly k přijetí eura vstupem do Evropské unie, ale na stanovení pevného data pro přijetí není vhodná doba. Vláda, skládající se ze tří pravicových (středopracicových) stran, se sama nazývá vládou rozpočtové odpovědnosti a na prvním místě klade důraz na snižování ročního schodku. Otázku přijetí eura a stanovení termínu pro přijetí mají sice strany TOP 09 a Věci veřejné ve svých programech, ale zatím se k vyslovení pevného data nevyslovily. Navíc nejsilnější vládní strana ODS zatím o přijetí eura nestojí a celá vládní koalice má již tak až dost problémů se svojí stabilitou, že další téma, na které by se názor stran lišil, nenastoluje.

Opoziční KSČM ve svém programu o euru mlčí a i z vyjádření je zřejmé, že prioritou je vyřešení problémů, s kterými se potýká Evropská unie, a až poté otevřít otázku přijetí eura. Nejsilnější strana v České republice (ČSSD) euro podporuje a již několikrát se pokoušela stanovit datum přijetí. Dá se předpokládat, že pokud by se dostala ČSSD k moci a podařilo se

plnit maastrihtská konvergenční kritéria, debata o přijetí eura by se stala opět aktuální a stanovení data tohoto přijetí reálnější.

4.2.3 Postoj vlády ČR

Pro přijetí eura v České republice je potřeba nejen iniciativa jednotlivých stran, ale především vlády jako celku. Jednotlivé strany pouze obecně hovoří o přijetí eura, ale konkrétní kroky a plány jsou zatím v nedohlednu. Vyplývá to i z koaliční smlouvy a výroků předních vládních politiků.

„S ohledem na stávající vývoj nyní nestanovíme termín přijetí eura. Splnění Maastrichtských kritérií chápeme především jako první krok k vyrovnaným veřejným rozpočtům. Pokud se bude společná evropská měna vyvíjet jako smysluplný a udržitelný projekt, připravíme zavedení eura v ČR. Podmínkou však je, aby bylo zajištěno dodržování dohodnutých pravidel uvnitř eurozóny.“ [23, s. 36]

V první větě se hovoří o stávajícím vývoji eurozóny. Ta dnes není stabilní a prochází zatím svojí největší krizí. Ovšem rozpad celé eurozóny se dnes jeví jako velmi málo pravděpodobný a to znamená, že Česká republika bude muset přijmout euro, k čemuž se zavázala vstupem do EU. Bez stanovení termínu, ke kterému by se přípravy měly cílit, se však euro nikdy nepřijme a vláda tím jasně dává najevo, že o přijetí nemá zájem.

Dále se v článku z koaliční smlouvy hovoří o plnění Maastrichtských kritérií jako kroku k vyrovnaným rozpočtům. Sama kritéria vyrovnaný rozpočet nezaručují, ale jejich plnění je nedílnou součástí vstupu do eurozóny. Na mysli jsou především fiskální kritéria, která řeší rozpočtový deficit a celkovou velikost státního dluhu.

Poslední věta hovoří o smysluplnosti a udržitelnosti projektu eura. Vláda zde jednoznačně zvolila vyčkávací taktiku a přípravy na přijetí eura nejsou aktuální. Podmínka na zajištění dodržování dohodnutých pravidel je jistě správná a nutná pro další úspěšný vývoj eurozóny.

Vláda ve svých prohlášeních i pouhými třemi větami v koaliční smlouvě dává jasně najevo, že euro přijmout v tomto volebním období neplánuje, její kroky by měly vést především ke snižování deficitu a stabilizaci veřejných financí. Po splnění maastrihtských kritérií a stabilizaci eurozóny jako celku teprve začne uvažovat o datu přijetí eura.

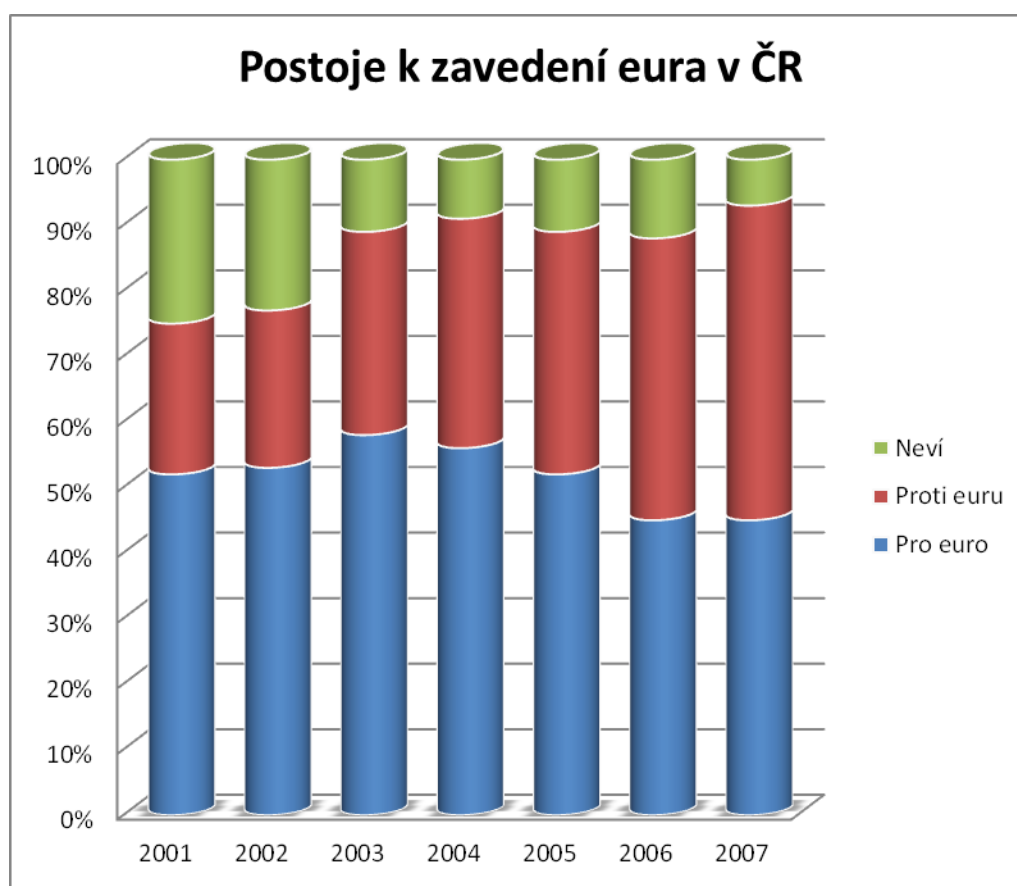

4.3 Postoj obyvatelstva ČR k euru

Přijetí eura v České republice vzbuzuje mnoho debat a diskuzí. O euru a eurozóně se píše a mluví neustále ve všech médiích a lidé si z těchto článků a zpráv dělají obrázek o euru a o jeho výhodách či nevýhodách. Na základě těch si pak utvářejí svůj názor na společnou měnu a postoji, který k ní zaujímají.

Tyto postoje se časem mění vzhledem k situaci, v níž se eurozóna a Česká republika zrovna nacházejí. Průzkumy veřejného mínění na téma přijetí eura či nikoliv jsou prováděny od roku 2001. [21] Do roku 2005 byla pro přechod na euro většina obyvatelstva ČR, v roce 2006 se počet příznivců a odpůrců eura vyrovnával a až do vypuknutí krize v roce 2008 mělo euro stále podporu nad 40 % (obr. 7).

Obrázek 7 Postoje k zavedení eura v ČR

Zdroj: Factum Invenio

Podpora eura v ČR nabrala klesající tendenci a v průzkumu prováděném v lednu 2011 se dostala dokonce až na úroveň pouhých 15 %. Naopak více než tři čtvrtiny obyvatelstva se vyslovily proti přijetí, 57 % bylo dokonce silně proti. [22] Za zmínku určitě stojí, že euro má dlouhodobě větší podporu u mladých lidí, mužů a osob s vyšším vzděláním. Pro jsou také častěji příznivci politických stran ODS, TOP 09 a ČSSD.

V současné době tedy euro podporu mezi českými občany nemá. Lidé mají obavy z budoucího vývoje eurozóny, nechťejí vstupovat do nejistého projektu, potažmo přispívat na záchranu předlužených zemí. Přesto je ČR povinná v budoucnu euro přijmout a bude úkolem vlády a národních institucí provést kvalitní informační kampaň, která připraví lidi na rizika spojená s přijetím eura a vyzdvihnout výhody, které toto přijetí přinese.

Dle mého názoru jsou lidé k euru až příliš skeptičtí a dávají mu za vinu věci, za které nemůže. Špatná ekonomická situace jižní Evropy je především dána neopatrnou politikou těchto zemí a ne samotným eurem. Česká republika jako konzervativní společnost je opatrná a tradičně nedůvěřuje změnám a spíše vidí rizika než možné výhody. V současné době se tedy přijetí eura jeví jako politicky neprůchodné, ale do budoucna by se vládní a parlamentní strany měly snažit lidi přesvědčit k přijetí eura, neboť tento krok bude muset jednoho dne ČR tak jako tak učinit.

4.4 Postoj ČNB

Česká národní banka (ČNB) je velice respektovanou institucí v České republice a její postoje a názory na přijetí jsou velice důležité. V roce 2003 vláda ve spolupráci s Českou národní bankou schválila dokument Strategie přistoupení České republiky k eurozóně. Ta očekávala za předpokladu plnění maastrichtských kritérií a za dostatečně rychlého reálného a nominálního přiblížení k ekonomikám zemí eurozóny vstup do této eurozóny v horizontu let 2009 – 2010. Nutnou podmínku setrvání v mechanismu ERM II po dobu dvou let bylo ve Strategii stanoveno splnit v nejkratší možné době před vstupem do eurozóny a k tomuto přistoupení přejít až po reformě veřejných financí a zpružnění trhu práce.

Vláda i Česká národní banka se zavázaly ke každoročnímu vytvoření zpráv hodnotících připravenost České republiky na přijetí eura. Negativní doporučení z října 2006 znamenalo odsunutí vstupu naší země do eurozóny za horizont let 2009 – 2010. Ještě před tímto posunem termínu byla zřízena vládou funkce Národního koordinátora zavedení eura v ČR a vytvořena

Národní koordinační skupina pro zavedení eura [7]. Zpráva o aktualizované strategii přistoupení České republiky k eurozóně na základě celkového posouzení schopnosti české ekonomiky konstatovala, že některé z předpokladů pro realizaci výhod z přijetí jednotné měny jsou již vytvořeny, ale jiné naopak nedosahují uspokojivých parametrů. Hlavní překážka pro splnění maastrichtských kritérií byla shledána v neutěšené situaci veřejných financí.

V poslední Analýze stupně ekonomické sladění České republiky s eurozónou z prosince 2011 [8] je hodnocen současný stav ekonomické sladění z hlediska dlouhodobých ekonomických trendů, střednědobého vývoje ekonomické aktivity, strukturální podobnosti české ekonomiky s ekonomikou eurozóny a schopnosti ekonomiky tlumit asymetrické šoky a pružně se jim přizpůsobovat. Z hlediska připravenosti České republiky na přijetí eura jsou charakteristiky českého hospodářství rozděleny do čtyř skupin.

První skupina je tvořena ekonomickými ukazateli hovořícími dlouhodobě pro přijetí eura v České republice. Patří sem vysoká míra otevřenosti české ekonomiky a velká obchodní i vlastnická provázanost s eurozónou. Dosažení dlouhodobé konvergence v míře inflace a s tím i v nominálních úrokových sazbách snižuje rizika spojená s přijetím eura. Při vstřebávání ekonomických šoků může napomáhat český finanční sektor, který je silně integrován s eurozónou.

Ve druhé skupině jsou zmíněny oblasti představující riziko makroekonomických nákladů, ale v posledních letech vykázaly některá zlepšení. Analýza zmiňuje vyšší sladění české ekonomiky s eurozónou, která však musí být potvrzena nebo vyvrácena i v podmínkách běžného vývoje světové ekonomiky. Pozitivně je hodnocen také pokrok ve zpružnění trhu práce a snížení regionálních rozdílů v míře nezaměstnanosti.

Třetí skupina obsahuje oblasti, kde byl dlouhodobě pozitivní vývoj narušen globální krizí. Jedná se především o oblast reálné ekonomické konvergence, která byla v posledních letech přerušena. K pozastavení konvergenčního trendu došlo také u cenové hladiny. Hospodářský útlum se projevil také v nárůstu dlouhodobé nezaměstnanosti.

Poslední skupina se zajímá o oblasti vykazující dlouhodobé problémy z hlediska pružnosti české ekonomiky a její schopnosti přizpůsobit se šokům, u nichž nedochází k významnému zlepšení. Jedná se především o strukturální problémy na trhu práce vedoucí k poměrně vysoké

strnulosti pracovního trhu, malé motivaci části populace k práci a nepružnosti zaměstnávání. Trvalý problém představuje také nízká nebo nevyhovující kvalifikace dlouhodobě nezaměstnaných lidí.

Doporučení od České národní banky k přijetí eura tak lze očekávat, až se Česká republika a její vláda dokáže vypořádat s problémy, které jsou uvedeny v analýze České národní banky.

4.5 Přínosy a náklady přijetí eura v ČR

Přínosy a náklady společné měny můžeme rozdělit na přímé a nepřímé dopady. Přímé dopady jsou bezprostředně vyvolány zavedením eura a bez zavedení eura by nenastaly. Projevují se většinou okamžitě při zavedení společné měny, příp. krátce před termínem zavedení. Nepřímé dopady působí v ekonomice zprostředkovaně pomocí přímých dopadů, přičemž zavedení společné měny je jen jedním z faktorů působících na výslednou hodnotu sledované veličiny. Projevují se většinou až ve střednědobém či dlouhodobém horizontu po zavedení společné měny.

Tyto dopady lze dále rozdělit na jednorázové nebo trvalé, ale také na okamžité nebo se střednědobým či dlouhodobým horizontem. Jednorázové náklady se projeví jen jednou, nejedná se tedy o opakující jev spojený se zavedením společné měny. Trvalé dopady lze naopak v ekonomice sledovat dlouhodobě, v čase se však může význam trvalých dopadů zvyšovat či snižovat podle toho, jak je ekonomika schopná fungovat v prostředí společné měnové politiky. Okamžité dopady se projevují buď v době příprav na zavedení společné měny nebo v horizontu jednoho roku po jejím zavedení. Střednědobým horizontem pro hodnocení dopadů zavedení společné měny rozumíme období pěti let po jejím zavedení, dlouhodobým horizontem pak období počínající šestým rokem po zavedení společné měny.

4.5.1 Přímé přínosy ze zavedení společné měny

Mezi nejvýznamnější přínos zavedení společné měny patří omezení kurzového rizika. Jedná se o trvalý a ihned po zavedení viditelný přínos. Nestálost měnových kurzů dopadá ve všech zemích, tedy i v České republice, na podniky účastníci se zahraničního obchodu, investory a veřejný sektor při vypořádání finančních operací v eurech a v neposlední řadě na občany směřující při svých cestách do zemí eurozóny.

Dalším významným přímým přínosem je snížení transakčních nákladů. Jde o trvalé a okamžitě zřejmé snížení nákladů. Tato eliminace nákladů nelze v České republice přesně kvantifikovat, neboť data potřebná k vytvoření kvalitní analýzy nejsou dostatečná a kalkulace potenciálních úspor bezpředmětná. Nicméně můžeme vyjít z odhadů velikosti úspor administrativních transakčních nákladů uvedených ve studii Evropské komise, jež odhaduje jejich výši na 0,1 % HDP. [2]

Za třetí přínos můžeme považovat nižší náklady na obstarání kapitálu. Tento dopad je trvalý a projevuje se ve střednědobém až dlouhodobém horizontu. Členství v eurozóně nabízí možnost využití kredibility Evropské centrální banky pro zajištění stabilního a důvěryhodného makroekonomického prostředí díky přijetí společné měnové politiky evropské unie. Charakteristická je pro tuto politiku snaha zajistit cenovou stabilitu a udržet inflaci pod dvěma procenty, díky níž může Evropská centrální banka udržovat také nízké úrokové sazby, které usnadní přístup ke kapitálu. Česká republika má dlouhodobě nízké úrokové sazby a není proto reálně očekávat výrazné snížení úrokových sazeb po vstupu České republiky do eurozóny. Nicméně lze předpokládat, že přijetí eura v České republice by mohlo zmírnit rozpětí mezi výpůjčními a zápůjčními sazbami a také by přineslo jednodušší přístup k novým produktům finančních trhů. Oba tyto faktory by přispěly ke snížení nákladů na obstarání kapitálu.

Posledním přínosem je zvýšení transparentnosti cen. Přínos trvalý, ale projevující se ve střednědobém až dlouhodobém horizontu. Dojde ke snadnému srovnání cen zboží a služeb napříč eurozónou a spotřebitel se tak bude moci rozhodnout racionálněji. Nicméně pořízení některých druhů zboží a služeb může být komplikované a pro spotřebitele neúměrně náročné. I v zemích, které zavedly euro, se zatím neukazuje podstatné sblížení cenových hladin. Tento efekt se tedy zřejmě projeví až v dlouhodobém horizontu a pro Českou republiku by znamenal zpočátku jen mírný přínos.

4.5.2 Přímé náklady ze zavedení společné měny

Trvalým a okamžitě se projevujícím záporem přijetí společné měny je ztráta autonomní měnové politiky a ztráta kurzové politiky. Země tak ztrácí možnost používat nástroje měnové a kurzové politiky, které jsou v krátkém časovém období důležitým faktorem pro udržení nebo obnovení makroekonomické stability. V České republice ovšem mohou mít mnohem větší dopad na ekonomiku přílivy a odlivy zahraničních investic než zásahy centrální banky, neboť naše země je malou otevřenou politikou. Za těchto podmínek tedy nelze hovořit o úplné

autonomii měnové politiky centrální banky, i přes existenci národní měny. To tedy snižuje význam ztráty měnové a kurzové politiky pro Českou republiku. [2]

V případě přijetí eura hrozí také bezprostřední růst cenové hladiny, projevující se jednorázově a okamžitě po přijetí eura. Tento bezprostřední růst by mohl pramenit z pokusu o zneužití nového cenového prostředí podnikateli, tedy zaokrouhlování všech cen nahoru nebo dokonce nadsazování cen i nad rámec prostého zaokrouhlování. Tato obava však nebyla potvrzena ve státech, které již přijaly euro, a na celkové inflaci se zavedení eura podílelo jen mírně. V České republice samozřejmě může být situace jiná po přijetí eura, ale očekávat se dá spíše obdobný vývoj jako v jiných zemích.

Mezi další náklady patří administrativní a technické náklady přechodu na euro. Tyto náklady jsou jednorázové a projevují se okamžitě, dokonce ještě před zavedením. Před zavedením eura a i poté nastane po nějaký čas období tzv. duální cirkulace, kdy podnikatelé, finanční instituce i instituce veřejného sektoru budou muset přizpůsobit své fungování na práci se dvěma měnami. Nutné bude také vyškolit zaměstnance. Další náklady si vyžádá zajištění informovanosti všech zainteresovaných skupin. V České republice zatím není k dispozici relevantní údaj o velikosti těchto nákladů, avšak na Slovensku byly tyto náklady podle studie Slovenské národní banky odhadnuty na 0,3 – 0,8 % HDP [2] a podobné se dají očekávat i u nás.

Dalším typem nákladů jsou náklady státu. Vláda ČR by po přijetí eura musela modernizovat informační systémy, účetnictví atd. Po přechodu na společnou měnu vzniknou také desetinná místa, která bude potřeba zarovnat. Evropská legislativa říká, že by se mělo dít ve prospěch občana a stát by na tomto zaokrouhlení neměl vydělat. Tzn. zvýšit sociální dávky, platy zaměstnanců veřejného sektoru, důchody apod. a naopak snížit pokuty a daně. Nutno započítat také náklady na informační a komunikační kampaň. To vše by vyšlo stát v případě jeho velké štedrosti zhruba na 3 mld. korun.

Posledními jsou specifické náklady bankovního sektoru. Tyto náklady se projeví okamžitě, opět i před zavedením, a budou mít jednorázový i trvalý charakter. Trvalým nákladem bude omezení příjmů z devizových transakcí. Jednorázový charakter budou mít náklady spojené s přípravou, výrobou a distribucí euro-bankovek a mincí, a stažením korunových mincí a bankovek z oběhu, včetně jejich likvidace. Toto bude úkol pro Českou národní banku, ale i komerční banky budou muset přizpůsobit své bankomaty či upravit software.

4.5.3 Nepřímé přínosy a náklady ze zavedení společné měny

Mezi nepřímé přínosy patří růst zahraničního obchodu, příliv zahraničních investic a stabilizace veřejných financí. Všechny tyto přínosy mají trvalý charakter a projeví se ve střednědobém nebo dlouhodobém horizontu. Přínosem může být i hospodářský růst vyvolaný přijetím eura, ale jedná se o výslednici všech ostatních dopadů, nelze proto dopředu určit, zda bude v konečném důsledku pozitivní nebo negativní. Negativem bude určitě vývoj míry inflace, která bude vyšší oproti průměru eurozóny, neboť dojde k dohánění cenové úrovně související s přibližováním ekonomické úrovně České republiky a vyspělejších zemí eurozóny.

Výše zmíněné faktory, tj. snížení transakčních nákladů, zvýšení transparentnosti cen a minimalizace kurzového rizika, přímo souvisí se zapojením ekonomiky do mezinárodně obchodních vztahů a tedy mají pozitivní vliv na růst zahraničního obchodu. Společně s odstraněním bariér zahraničního obchodu lze předpokládat, že v České republice poroste čistý vývoz, a tedy i výstup ekonomiky. Zavedení společné měny bude mít kladný dopad na mezinárodní obchod i v dalších směrech, a to na zvyšování konkurenčního tlaku, na inovace, šíření nových technologií, dojde k úsporám z rozsahu a zvýší se také počet přímých zahraničních investic.

Dopad na hospodářský růst, jak již bylo řečeno, nelze jasně určit. Z logických úvah a zkušeností z ostatních zemí lze doufat, že v České republice zavedení eura přispěje k hospodářskému růstu. Může ovšem nastat i negativní vliv na hospodářský růst, tj. za potlačení přínosů a naopak maximálních nákladů podpořených vysokými procentními body inflace. Až po přijetí eura bude jasné, jaký scénář se naplní. Nezbyvá než zůstat optimisty, na přijetí eura se řádně připravit a využít přínosů, které euro jistě přináší.

4.6 Důvody odmítání eura v ČR

Ačkoliv se Česká republika zavázala k přijetí eura vstupem do Evropské unie, s přijetím eura zatím váhá a jeho termín je v nedohlednu. Za zmínku tedy stojí hlavní důvody tohoto odmítání.

Hlavním důvodem je samozřejmě nesplnění maastrichtských konvergenčních kritérií. Bez jejich splnění nemůže Česká republika vstoupit do eurozóny a nejedná se tak o názorovou věc, nýbrž o věc technickou. Nicméně vláda, která by měla eminentní zájem na přijetí eura,

by mohla své kroky a reformy nasměrovat tak, aby naše země konvergenční kritéria splnila. V současnosti dochází ke snižování meziročního deficitu, k čemuž se vláda zavázala ve svém programovém prohlášení, ale ne z důvodu přijetí eura, ale hlavně z důvodu stabilizace veřejných financí. Pokud se podaří snížit inflaci, stát bude mít zájem na vstupu do ERM II a udrží trend snižování schodku, nemělo by být plnění maastrichtských konvergenčních kritérií do budoucna problémem.

Dle mého názoru by se naše republika měla snažit co nejdříve daná kritéria plnit. Státy eurozóny přijímají opatření na její záchranu a podnikají kroky vedoucí ke stabilizaci jednotlivých ekonomik. Eurozóna jistě má budoucnost, pokud v ní budou fungovat pravidla. Dodržování kritérií pomůže České republice ke stabilizaci veřejných financí, ale také k možnosti kdykoliv přijmout euro. Já osobně věřím v projekt eura a v jeho záchranu a po překonání stávající krize může být euro pro ČR opět velmi atraktivní.

Dalším důvodem je nejasná situace eurozóny v současné době. Pravděpodobná je změna na prezidentském postu ve Francii a nejasné je další směřování Evropské unie, její větší integrace a z toho vyplývající odmítavý postoj Velké Británie. V březnu byl podepsán v Evropské unii pakt rozpočtové kázně, který podepsalo dvacet pět zemí Evropské unie, kromě zmíněné Velké Británie a České republiky. Česká republika ústy svého premiéra Petra Nečase dokument odmítla a vyjádřila tím jasný postoj k užší integraci Evropské unie.

Osobně si myslím, že vláda neudělala nejšťastnější krok. Dala tím najevo, že evropské integraci nevěří a nehodlá pomáhat ve zlých časech svým partnerům. Jistě je potřeba požadovat velkou rozpočtovou kázeň především od zemí, které potřebují pomoc, na druhou stranu by ČR měla ukázat snahu zachránit euro. Mohlo by se nám také stát, že bychom se ocitly na vedlejší koleji a až naše země bude někdy v budoucnu potřebovat pomoc, nemusela by ji dostat.

Jak uvádí např. parlamentní strana Věci veřejné a mnozí s ní souhlasí, je potřeba větší institucionální zakotvení Evropské unie. Instituce nedokáží v současné době hlídat a sankcionovat státy, které se neúměrně zadlužují a přispívají tím k nestabilitě Evropské unie. Přispět by k tomu měl pakt rozpočtové kázně a státy by měly konečně začít splácet své dluhy. Nicméně dnes jsou nedostatečné kompetence evropských institucí dalším důvodem odmítání eura v České republice.

Větší institucionální zakotvení by Evropě určitě prospělo. Hlavní ovšem je, aby jednotlivé státy začaly být disciplinované a neúměrně se nezadlužovaly. To je potřeba samozřejmě hlídat, neboť mnoho vlád se nechá zlákat před volbami k neuváženým výdajům. Se sankcemi bych byl ovšem opatrný, neboť mohou vést k dalšímu prohloubení krizí v daných státech.

Naprosto korektním důvodem pro odmítnutí eura je přesvědčení, že v současné době by přínosy nepřevážily náklady na přijetí. Lze jen těžko určit, v jaké době je nejvhodnější přijmout euro, nicméně pro Českou republiku by v době hospodářského růstu mělo být přijetí eura vždy pozitivem. Nermalou položku v rozpočtu státu by tvořily i jednorázové náklady spojené s přijetím eura, na které v současné době ve státní pokladně není.

Nelehká situace jižní Evropy také vyvolává odmítavá stanoviska na přijetí eura. Státy jižní Evropy jsou velmi detailně popsány v kapitole 3.2 a ukazují možné scénáře dalšího vývoje eurozóny. V úvahu přichází hned několik možností včetně rozpadu eurozóny. Také vznik záchranných fondů pro země jako Řecko, Portugalsko, Španělsko, Itálie a Irsko a s ním spojené přispívání do těchto fondů je v současné době, kdy státy šetří, kde se dá, velmi problematickou věcí. Je ovšem třeba zmínit, že dle názorů mnoha expertů by pád velkých ekonomik typu Španělsko a Itálie naprosto otřásl Evropskou unií a mohl by zapříčinit i konec eura.

Posledním významným důvodem odmítnutí jsou osobní názory vrcholných představitelů naší země. Prezident republiky Václav Klaus dlouhodobě Evropskou unii kritizuje a projekt eura nepovažuje za životaschopný. ODS má také odmítavý postoj k užší integraci Evropské unie a k přijetí eura v České republice. Na otázce eura a jeho přínosech pro Českou republiku se nemohou shodnout ani všichni ekonomové a někteří se také stavějí na stranu národní měny.

Můj postoj k Evropské unii a euru je spíše kladný. Evropská unie významně přispěla k rozvoji a růstu české ekonomiky a každý stát nebo útvar dříve nebo později projde nějakou krizí. Eurozóna nyní zažívá tu svoji nejvážnější, ale já věřím v její zvládnutí. Euro má jistě nedostatky, které ovšem právě tato krize může ukázat a mohou se odstranit. Stále jsem přesvědčen, že euro přináší více výhod než nevýhod. Odmítavé výroky vrcholných politiků a ekonomů ale podporují negativní názory obyvatel a euro stále více ztrácí podporu.

Důvodů k odmítnutí je tedy mnoho, ale jistě je třeba vzít v úvahu mnoho pozitiv, která by zavedení společné měny přineslo. Česká republika se zatím intenzivně nepřipravuje na vstup

do eurozóny a stejně jako celá Evropa řeší v současné době problém veřejných rozpočtů a vypořádání se s dluhovou krizí. Pokud se podaří odmítavé názory a argumenty v budoucnu vyvrátit a Česká republika bude ekonomicky připravena na přijetí eura, nebude tomuto kroku již nic bránit.

5 Závěr

Cílem této práce bylo především rozdělit nové členy Evropské unie do skupin podle postoje k euru a popsat další předpokládaný postup rozšiřování Hospodářské a měnové unie o nové členy Evropské unie. Zároveň jsem měl zmapovat situaci v České republice a popsat hlavní důvody odmítání eura.

Na základě dostupných dat se podařilo detailně popsat postoj nových členů Evropské unie k euru, zjistit stav jednotlivých ekonomik a připravenost na přijetí eura a ochotu k tomuto přijetí přistoupit. Současná doba rozšiřování Hospodářské a měnové unie příliš nenahrává, ale aktuální postoj a stav hospodářství jednotlivých zemí může mít výrazný vliv na přijetí eura danou zemí v budoucnu. Bylo zjištěno, že kritéria pro přijetí do Hospodářské a měnové unie v současnosti nespĺňuje žádná ze zkoumaných zemí a na projekt eura hledí opatrně. V neposlední řadě byly podrobně popsány důvody odmítání eura v České republice a zhodnocení těchto důvodů, zda se opírají o reálný základ.

Přínosem mé práce bylo detailní popsání postojů nových členských zemí Evropské unie, které jasně definují pozici států, které se zavázaly k přijetí společné měny, a také hodnotí plnění maastrichtských konvergenčních kritérií. Nastolen je další možný scénář, kterým by se státy mohly vydat. Kladem je také rozpracování pozice České republiky k euru a vysvětlení důvodů odmítání eura.

Uvedené scénáře a postoje vycházejí ze zkušeností z okolních zemí, které již euro přijaly, a opírají se také o úvahy vycházejících z ekonomické teorie. Očekávání do budoucna se tedy pohybují v rovině úvah podložených právě zkušenostmi a teorií, které jsou v práci rozvedeny.

Práce podává ucelený obraz o nových členech Evropské unie a o jejich vztahu k euru v minulosti, současnosti a také budoucnosti. Podrobněji se zaměřuje na Českou republiku. Další možné rozšíření by bylo možné očekávat v detailnějším posouzení maastrichtských konvergenčních kritérií, nalezení příčin jejich neplnění a provedení analýzy, která by v daných zemích k plnění přispěla. Sledovat by bylo možno i posun v názorech v České republice, a zda se odmítavé hlasy podaří vyvrátit nebo naopak budou sílit.

Seznam tabulek

Tabulka 1 Národní deficity a přebytky	69
Tabulka 2 Vývoj státních dluhů.....	69
Tabulka 3 Maastrichtské kritérium dluhopisového výnosu: definice používaná pro konvergenční kritérium Evropské unie pro dlouhodobé úrokové sazby.....	70
Tabulka 4 Míry inflace.....	70

Seznam obrázků

Obrázek 1 Rychlost zavádění eura.....	26
Obrázek 2 Euro, lepší ochránce v krizi než národní oběživo	27
Obrázek 3 Národní deficity a přebytky.....	35
Obrázek 4 Vývoj státních dluhů	36
Obrázek 5 Maastrichtské kritérium dluhopisového výnosu: definice používaná pro konvergenční kritérium Evropské unie pro dlouhodobé úrokové sazby.....	38
Obrázek 6 Míry inflace	38
Obrázek 7 Postoje k zavedení eura v ČR.....	49

Seznam použitých zkratek

ČNB Česká národní banka

ČR Česká republika

ČSFR Česká a Slovenská federativní republika

ČSSD Česká strana sociálně demokratická

ECU evropská měnová jednotka

EFSF Evropský fond finanční stability

EHS Evropské hospodářské společenství

EMU Hospodářská a měnová unie

ERM mechanismus měnových kurzů

ESUO Evropské společenství uhlí a oceli

EU Evropská unie

HDP Hrubý domácí produkt

MMF Mezinárodní měnový fond

KSČM Komunistická strana Čech a Moravy

ODS Občanská demokratická strana

Seznam použité literatury

- [1] DĚDEK, Oldřich. *Historie evropské měnové integrace*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2008, ISBN 978-80-7400-076-8
- [2] LACINA, Lubor., ROZMAHEL, Petr. a kol. *Euro. Ano/ne?* 1. vydání, Praha: Alfa Nakladatelství, s.r.o., 2010, ISBN 978-80-87197-26-4
- [3] LACINA, Lubor. A kol. *Měnová integrace: náklady a přínosy členství v měnové unii* 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2007, ISBN 978-80-7179-560-5
- [4] Standard eurobarometr. *Europeans and the economic crisis*. 2009. Dostupné z: http://zavedenieura.cz/cps/rde/xbcr/euro/eb71_crise_financiere_en_pdf.pdf
- [5] Euroskop.cz. *Vstup ČR do EU*. 2012. Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/803/sekce/vstup-cr-do-eu/>
- [6] Euroskop.cz. *Česká republika a EU*. 2009. Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/566/sekce/ceska-republika/>
- [7] Vláda ČR a ČNB. *Aktualizovaná strategie přistoupení České republiky k eurozóně*. 2007. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategicke_dokumenty/download/eurostrategie_070829.pdf
- [8] Česká národní banka. *Analýza stupně ekonomické sladěnosti České republiky s eurozónou*. 2011. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategicke_dokumenty/download/analyzy_sladenosti_2011.pdf
- [9] ODS. *Řešení, která pomáhají*. 2010. Dostupné z: <http://www.ods.cz/docs/programy/volebni-program2010.pdf>
- [10] TOP 09. *2010 volební program*. 2010. Dostupné z: <http://www.top09.cz/files/soubory/volebni-program-2010-do-poslanecke-snemovny.pdf>

- [11] Věci veřejné. *Zahraníční politika*. 2010. Dostupné z:
<http://www.veciverejne.cz/program-vv-zahranicni-politika.html>
- [12] KSČM. *Protikrizová opatření předkládaná KSČM*. 2010. Dostupné z:
<http://www.kscm.cz/politika-kscm/spolecne-proti-krizi>
- [13] ČSSD. *Volební programy*. 2010. Dostupné z: <http://www.cssd.cz/ke-stazeni/volebni-programy/>
- [14] Euractiv.cz. *Směřuje Maďarsko k definitivnímu odmítnutí eura?*. 2011. Dostupné z:
<http://www.euractiv.cz/ekonomika-a-euro/clanek/smeruje-madarsko-k-definitivnimu-odmitnuti-eura-008648>
- [15] Euroskop.cz, *Eurozóna – Rumunsko chce euro do roku 2014*. 2007. Dostupné z:
<http://www.euroskop.cz/8959/6767/clanek/rumunsko-chce-euro-do-roku-2014>
- [16] Eurostat. *Browse/search database*. 2012. Dostupné z:
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database
- [17] ABZ.cz. *Pojem acquis communautaire*. 2012. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/acquis-communautaire>
- [18] SYCHRA, Zdeněk. *Jednotná evropská měna*. 1. vydání, Brno: Masarykova univerzita, 2009, ISBN 978-80-210-5082-2
- [19] HELÍSEK, Mojmír. a kol. *Euro v ČR z pohledu ekonomů*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2009, ISBN 978-80-7380-182-3
- [20] LACINA, Lubor., ROZMAHEL, Petr., RUSEK, Antonín. *10 years of euro: success?*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2009, ISBN 978-80-7380-226-4
- [21] Ministerstvo financí České republiky. *Sekundární analýza k tématu zavedení eura v České republice*. 2007. Dostupné z:
http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xbcr/euro/Sekundarni_analyza_EURO_pdf.pdf
- [22] Médea research. *Postoj k přijetí eura v ČR*. 2011. Dostupné z:
<http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&ved=0CCQQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.datrix.cz%2FGetFile.axd%3Fid%3D10222021104%26>

doc%3DPostoj-ceske-verejnosti-k-prijeti-eura&ei=xas0UNuJFoW0tAbIxICYCA&usg=AFQjCNGbFHfIqckKYkaknqH1dKeg0GcoMA

[23] Vláda ČR. *Koaliční smlouva*. 2012. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/dulezite-dokumenty/Koalicni-smlouva-10-4-12.pdf>

[24] Zavedení eura v České republice. *Kypr*. 2008. Dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/euro_rozsir_eurozony_443.html

[25] Gallup Europe. *Zavedení eura v nových členských státech*. 2008. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication12976_cs.pdf

[26] Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. *Malta*. 2011. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/malta/ekonomika/ekonomicka_charakteristika_zeme.html

[27] *Ihned.cz*. *Estonsko se chystá na přijetí eura. Většina obyvatel ale nadšená není*. 2010. Dostupné z: <http://zpravy.ihned.cz/c1-49074320-estonsko-se-chysta-na-prijeti-eura-vetsina-obyvatel-ale-nadsena-neni>

[28] Česká televize. *Španělsko přiznalo, že by mohlo potřebovat finanční injekci*. 2012. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/187711-spanelsko-priznalo-ze-by-mohlo-potrebovat-financni-injekci/>

[29] *iDNES.cz*. *Čtyři scénáře pro Řecko a Česko: řízený bankrot nás mrzet nemusí*. 2012. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/ctyri-scenare-pro-recko-a-cesko-bankrot-nas-bolet-nemusi-pj9-/ekonomika.aspx?c=A120527_163432_ekonomika_neh

[30] Asociace pro mezinárodní otázky. *Naše budoucnost, o kterou je třeba bojovat: euro očima dnešního Polska*. 2012. Dostupné z: <http://www.amo.cz/publikace/nase-budoucnost-o-ktou-je-treba-bojovat-euro-ocima-dnesniho-polska.html>

[31] *Euractiv.cz*. *Litva se rozpadu eurozóny nebojí, do roku 2014 chce přijmout euro*. 2012. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/ekonomika-a-euro/clanek/litva-se-rozpadu-eurozony-neboji-do-roku-2014-chce-prijmout-euro-009481>

[32] Zavedení eura v České republice. *Opatrné přípravy Lotyšska na zavedení eura*. 2012. Dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/index_1788.html

[33] Zavedení eura v České republice. *Rumunsko pomýšlí na zavedení eura v r. 2015*. 2011. Dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/index_1676.html

[34] Aktuálně.cz. *Maďarsko se potápí, zachránit ho má přijetí eura*. 2009. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/ekonomika/business-ve-svete/clanek.phtml?id=630608>

[35] Komise evropských společenství. *Zavádění eura na Kypru a Maltě*. 2008. Dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xbcr/euro/EK_sdeleni_o_zavedeni_pdf.pdf

Seznam příloh

A Tabulky

Přílohy

Příloha A: Tabulky

Tabulka 1 Národní deficity a přebytky

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
EU (27 zemí)	-1,5	-2,6	-3,2	-2,9	-2,4	-1,5	-0,9	-2,4	-6,9	-6,6
EU (25 zemí)	-1,5	-2,6	-3,2	-2,9	-2,5	-1,5	-0,9	-2,4	-6,9	-6,6
Eurozóna (17 zemí)	-1,9	-2,6	-3,1	-2,9	-2,5	-1,3	-0,7	-2,1	-6,4	-6,2
Eurozóna (16 zemí)	-1,9	-2,6	-3,1	-2,9	-2,5	-1,4	-0,7	-2,1	-6,4	-6,3
Bulharsko	1,1	-1,2	-0,4	1,9	1	1,9	1,2	1,7	-4,3	-3,1
Česká republika	-5,6	-6,5	-6,7	-2,8	-3,2	-2,4	-0,7	-2,2	-5,8	-4,8
Estonsko	-0,1	0,3	1,7	1,6	1,6	2,5	2,4	-2,9	-2	0,2
Kypr	-2,2	-4,4	-6,6	-4,1	-2,4	-1,2	3,5	0,9	-6,1	-5,3
Lotyšsko	-2	-2,3	-1,6	-1	-0,4	-0,5	-0,4	-4,2	-9,7	-8,3
Litva	-3,5	-1,9	-1,3	-1,5	-0,5	-0,4	-1	-3,3	-9,5	-7
Maďarsko	-4,1	-9	-7,3	-6,5	-7,9	-9,3	-5,1	-3,7	-4,6	-4,2
Malta	-6,4	-5,8	-9,2	-4,7	-2,9	-2,8	-2,4	-4,6	-3,7	-3,6
Polsko	-5,3	-5	-6,2	-5,4	-4,1	-3,6	-1,9	-3,7	-7,3	-7,8
Rumunsko	-3,5	-2	-1,5	-1,2	-1,2	-2,2	-2,9	-5,7	-9	-6,9
Slovinsko	-4	-2,4	-2,7	-2,3	-1,5	-1,4	0	-1,9	-6,1	-5,8
Slovensko	-6,5	-8,2	-2,8	-2,4	-2,8	-3,2	-1,8	-2,1	-8	-7,7

Zdroj: Eurostat

Tabulka 2 Vývoj státních dluhů

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Bulharsko	:	:	105	79,6	77,6	72,5	66	52,4	44,4	37	27,5	21,6	17,2	13,7	14,6	16,3	16,5
Česká republika	14	11,9	12,6	14,5	15,8	17,8	23,9	27,1	28,6	28,9	28,4	28,3	27,9	28,7	34,4	37,6	41
Estonsko	8,2	7,6	7	6	6,5	5,1	4,8	5,7	5,6	5	4,6	4,4	3,7	4,5	7,2	6,7	5,8
Kypr	51,8	53,1	57,4	59,2	59,3	59,6	61,2	65,1	69,7	70,9	69,4	64,7	58,8	48,9	58,5	61,5	65,8
Lotyšsko	15,1	13,9	11,1	9,6	12,5	12,4	14,1	13,6	14,7	15	12,5	10,7	9	19,8	36,7	44,7	43,7
Litva	11,5	13,8	15,4	16,5	22,7	23,6	23	22,2	21	19,3	18,3	17,9	16,8	15,5	29,4	38	37,5
Maďarsko	85,6	72,4	62,9	60,9	60,8	56,1	52,7	55,9	58,6	59,5	61,7	65,9	67	72,9	79,7	81,3	73,4
Malta	35,3	40,1	48,4	53,4	57,1	54,9	60,9	59,1	67,6	71,7	69,7	64,4	62,3	62,3	68	69,4	69,4
Polsko	49	43,4	42,9	38,9	39,6	36,8	37,6	42,2	47,1	45,7	47,1	47,7	45	47,1	50,9	54,8	56,7
Rumunsko	6,6	10,6	15	16,6	21,7	22,5	25,7	24,9	21,5	18,7	15,8	12,4	12,8	13,4	23,6	30,5	31,2
Slovinsko	18,6	21,9	22,4	23,1	24,1	26,3	26,5	27,8	27,2	27,3	26,7	26,4	23,1	21,9	35,3	38,8	45,5
Slovensko	22,1	31,1	33,7	34,5	47,8	50,3	48,9	43,4	42,4	41,5	34,2	30,5	29,6	27,9	35,6	41,1	44,6

Zdroj: Eurostat

Tabulka 3 Maastrichtské kritérium dluhopisového výnosu: definice používaná pro konvergenční kritérium Evropské unie pro dlouhodobé úrokové sazby

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
EU (27 zemí)	5	4,92	4,23	4,38	3,7	4,03	4,56	4,54	4,13	3,82	4,32
Bulharsko	:	:	6,45	5,36	3,87	4,18	4,54	5,38	7,22	6,01	5,36
Česká republika	6,31	4,88	4,12	4,82	3,54	3,8	4,3	4,63	4,84	3,88	3,71
Estonsko	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Kypr	7,62	5,7	4,74	5,8	5,16	4,13	4,48	4,6	4,6	4,6	5,79
Lotyšsko	7,57	5,41	4,9	4,86	3,88	4,13	5,28	6,43	12,36	10,34	5,91
Litva	8,15	6,06	5,32	4,5	3,7	4,08	4,55	5,61	14	5,57	5,16
Maďarsko	7,95	7,09	6,82	8,19	6,6	7,12	6,74	8,24	9,12	7,28	7,64
Malta	6,19	5,82	5,04	4,69	4,56	4,32	4,72	4,81	4,54	4,19	4,49
Polsko	10,68	7,36	5,78	6,9	5,22	5,23	5,48	6,07	6,12	5,78	5,96
Rumunsko	:	:	:	:	:	7,23	7,13	7,70	9,69	7,34	7,24
Slovinsko	:	8,72	6,4	4,68	3,81	3,85	4,53	4,61	4,38	3,83	4,97
Slovensko	8,04	6,94	4,99	5,03	3,52	4,41	4,49	4,72	4,71	3,87	4,45

Zdroj: Eurostat

Tabulka 4 Míry inflace

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Eurozóna (17 zemí)	1,7	1,2	1,2	2,2	2,4	2,3	2,1	2,2	2,2	2,2	2,1	3,3	0,3	1,6	2,7
Eurozóna (16 zemí)	1,7	1,2	1,2	2,2	2,4	2,3	2,1	2,2	2,2	2,2	2,1	3,3	0,3	1,6	2,7
Bulharsko	:	18,7	2,6	10,3	7,4	5,8	2,3	6,1	6	7,4	7,6	12	2,5	3	3,4
Česká republika	8	9,7	1,8	3,9	4,5	1,4	-0,1	2,6	1,6	2,1	3	6,3	0,6	1,2	2,1
Estonsko	9,3	8,8	3,1	3,9	5,6	3,6	1,4	3	4,1	4,4	6,7	10,6	0,2	2,7	5,1
Kypr	3,3	2,3	1,1	4,9	2	2,8	4	1,9	2	2,2	2,2	4,4	0,2	2,6	3,5
Lotyšsko	8,1	4,3	2,1	2,6	2,5	2	2,9	6,2	6,9	6,6	10,1	15,3	3,3	-1,2	4,2
Litva	10,3	5,4	1,5	1,1	1,6	0,3	-1,1	1,2	2,7	3,8	5,8	11,1	4,2	1,2	4,1
Maďarsko	18,5	14,2	10	10	9,1	5,2	4,7	6,8	3,5	4	7,9	6	4	4,7	3,9
Malta	3,9	3,7	2,3	3	2,5	2,6	1,9	2,7	2,5	2,6	0,7	4,7	1,8	2	2,4
Polsko	15	11,8	7,2	10,1	5,3	1,9	0,7	3,6	2,2	1,3	2,6	4,2	4	2,7	3,9
Rumunsko	155	59,1	45,8	45,7	34,5	22,5	15,3	11,9	9,1	6,6	4,9	7,9	5,6	6,1	5,8
Slovinsko	8,3	7,9	6,1	8,9	8,6	7,5	5,7	3,7	2,5	2,5	3,8	5,5	0,9	2,1	2,1
Slovensko	6	6,7	10,4	12,2	7,2	3,5	8,4	7,5	2,8	4,3	1,9	3,9	0,9	0,7	4,1

Zdroj: Eurostat

Abstrakt

BERAN, P. *Postoj „nových“ členů EU k euru*. Bakalářská práce. Plzeň: Fakulta ekonomická ZČU v Plzni, 49 s., 2012

Klíčová slova: Evropská unie, euro, eurozóna

Tato bakalářská práce nabízí postoj „nových“ členů EU k euru. Vybral jsem si toto téma s ohledem na současnou krizi v Evropské unii. Noví členové EU řeší otázku, zda euro je lepší měna než jejich národní oběživo. Moje práce obsahuje analýzu postoje a ekonomické situace nových zemí EU. Pozice České republiky je zobrazena ve více detailech. Hlavními cíli bylo rozdělit nové členy EU do skupin s ohledem na jejich přístup ke společné měně, popsat další rozšiřování EMU a vysvětlit důvody odmítání eura v České republice. Dostupná data mi umožnila se přiblížit postoji nových členů EU k euru, zjistit situaci jednotlivých ekonomik a jejich přípravy a ochoty přijmout euro. Situace v Evropě není příznivá pro rozšiřování EMU, ale tato práce se snaží ukázat zemím mimo EMU způsob, jak být připraven pro přijetí eura a jak dospět k plnění přístupových kritérií. Hledání více řešení s ohledem na porozumění významu společné měny je vhodným pro budoucnost našeho kontinentu.

Abstract

BERAN, P. *Attitude of the „new“ EU members towards the Euro*. Bachelor work. Pilsen: Faculty of Economics, University of West Bohemia in Pilsen, 49 p., 2012

Key Words: European Union, Euro, eurozone

This bachelor work deals the attitude of the „new“ EU members towards the Euro. I chose this topic with regard to contemporaneous depression in the EU. The new EU members solve the question whether the Euro is a better currency than their national currency. My work contains analysis of the attitude and economic situation in the countries of the new EU members. The position of the Czech Republic is settled in more detail. The leading aims are to distinguish the new EU members into groups according to their respect for shared currency, to describe further broadening of the EMU and to explain the reasons for refusing the Euro by the Czech Republic. Available datas allowed me to draw near the attitude of the new EU members towards the Euro, to find out detailed situation of particular economics and their readiness and compliance for accepting the Euro. The situation in Europe is not favourable for spreading EMU but this work tries to show to the countries outside the EMU the way how to get ready admitting the Euro and how to come to European economics'help. Looking for more solutions with a view to understanding the significance of the shared currency is advisable for next future of our Continent.